

Gernandt & Danielsson

18 januari 2021

Med e-post
Svea hovrätt
Avdelning 7
(svea.avdelning7@dom.se)

Kopia: Domarnämnden
(domarnamnden@dom.se)

SVEA HOVRÄTT
BILAGA 1
B71423

INKOM: 2021-01-18
MÅLNR: B 2006-20
AKTBIL: 643

Mål nr B 2006-20; Åklagaren m.fl. ./ Bergsgård m.fl.

Allra Pension AB ("Allra", tidigare Svensk Fondservice AB ("SFS")) får härmed återkomma i anledning av frågan om att utse en särskild ledamot i målet.

Innehållsförteckning

1	Bakgrund – om Allra och de tilltalades motsida.....	3
1.1	Inledning.....	3
1.2	Regeringens, Finansdepartementets och Socialdepartementet har tagit tydlig ställning mot Allra, Oak och de tilltalade och för Pensionsmyndigheten	3
1.3	Regeringskansliet har samverkat med Pensionsmyndigheten avseende Pensionsmyndighetens angrepp på Allra.....	4
1.4	Regeringen och vissa departement har identifierat sig med Pensionsmyndigheten och ansett att Pensionsmyndighetens sak är deras sak.....	6
1.6	Regeringen och Finansdepartementet har bestraffat personer som jobbat för Allra och Oak.....	7
1.8	Regeringen och Pensionsmyndigheten har försökt sätta tryck på hovrättens ledamöter.....	8
1.10	Nödvändig distans till de tilltalades och Allras motsida.....	9
1.11	Frågorna nedan	10
2	Det finns inget behov av en särskild ledamot i och för sig	10
3	Jäv	14
3.1	Lars Gavelins CV	14
3.2	Gavelins upplysningsskyldighet	17
3.3	Lars Gavelin har ansvarat för förvaltning av en konkurrent – Sjunde AP-fonden	19
3.4	Lars Gavelin är underkunnig om sakomständigheter som utgör respektive kan utgöra bevisfakta i målet (avs. Sjunde AP-fondens strukturerade produkter och transaktionskostnader).....	20
3.6	Lars Gavelins koppling till Pensionsmyndighetens generaldirektör <i>Daniel Barr</i>	23
3.7	Lars Gavelins koppling till de i målet sakkunniga <i>Wassum/Waage</i>	24
3.8	Finansdepartement och Gavelins kopplingar till revisorn <i>Susanne Sundvall</i> som reviderade Oak vid tiden för målets omtvistade transaktioner	24
3.9	Lars Gavelin var på Finansdepartementet kollega med vittnet <i>Johan Hallberg</i> (styrelseordförande i Oak som bedömde bland annat förvärvet av aktier i Supero).....	25
3.10	Den rättsliga regleringen av domarjäv i allmänhet	26
3.11	Bedömningen i detta fall.....	28
3.12	Slutsats.....	33
4	Domarnämndens beslut och förfarandet avseende detta.....	33

1 Bakgrund – om Allra och de tilltalades motsida

1.1 Inledning

För att sätta frågan om särskild ledamot i dess rättsperspektiv och för att förstå hur de reella partsförhållandena är i "Allraärendet" och i vilken speciell kontext frågorna om särskild ledamot och jäv måste bedömas behöver Allra göra vissa tillbakablickar och beskriva de tilltalades och Allras reella "motsida".

1.2 Regeringen, Finansdepartementet och Socialdepartementet har tagit tydlig ställning mot Allra, Oak och de tilltalade och för Pensionsmyndigheten

1.2.1 Det råder ingen tvekan om att regeringen, Finansdepartementet och Socialdepartementet, tydligt tagit ställning mot Allra och de facto agerar som Allras och de tilltalades motparter jämte Pensionsmyndigheten.

1.2.2 Den 17 mars 2017 intervjuades finansminister Magdalena Andersson.¹ Hon hade följande att säga om Allra, [bilaga 1](#).

"Finansministern: "Det är förjävligt!"

Finansminister Magdalena Andersson tar till svordomar, när SVT Nyheter ställer frågor om pensionsbolaget Allra. På torsdagen polisanmälades bolaget av pensionsmyndigheten och kastades ut ur fondtorget.

– Det här ska inte få hända igen, det är uppenbart att vi behöver mer kontroll i systemet, säger ministern till SVT Nyheter.

Magdalena Andersson är först tveksam till att kommentera turerna kring pensionsbolaget Allra, eftersom ansvaret för de frågorna ligger hos socialförsäkringsministern och finansmarknadsministern. Men när vi ställer frågor på en pressträff, så väljer hon att svara, och att ta i ordentligt.

– Det är förjävligt, det är helt oacceptabelt att våra pensionspengar riskeras på detta sätt, det har uppenbarligen varit alldeles för många fonder och alldeles för lite kontroll."

1.2.3 På motsvarande sätt uttalade sig finansmarknadsminister Per Bolund² till Realtid den 21 mars 2017, [bilaga 2](#).

"Finansmarknadsminister Per Bolund säger till Realtid att "bara misstankarna i sig är oacceptabla".

– Därför är det bra att Pensionsmyndigheten agerat kraftfullt, stoppat försäljningen av fonderna och gått till polisen med detta. Men det visar också att vi måste vidta fler långsiktiga åtgärder från regeringens och

¹ Som var den tilltänkte ledamoten Lars Gavelins överordnade på Finansdepartementet någon månad tidigare enligt Gavelins CV.

² Som också var den tilltänkte ledamoten Lars Gavelins överordnade på Finansdepartementet någon månad tidigare enligt Gavelins CV.

pensionsgruppens sida för att få stopp på den här typen av affärer, säger han.”

- 1.2.4 Uppenbarligen hade Finansdepartementet redan före mars månad 2017 bildat sig en negativ uppfattning om de i brottmålet och civilmålet aktuella transaktionerna och bestämt sig för att attackera Allra.

1.3 Regeringskansliet har samverkat med Pensionsmyndigheten avseende Pensionsmyndighetens angrepp på Allra

- 1.3.1 Detta torde bero på att det redan i tiden *innan* Allra avregistrerades på premiepensionens fondtorg den 17 mars 2017 förekom en nära och intensiv kommunikation mellan regeringskansliet och Pensionsmyndigheten avseende Allra, åtminstone under februari och mars månad, möjligen tidigare.

- 1.3.2 I emailloggen för dåvarande generaldirektören Katrin Westling-Palm (numera generaldirektör vid Skatteverket som också för talan mot Allra och dess företrädare) avseende perioden 12 februari 2017 – 13 mars 2017, bilaga 3, framgår att hon utväxlat nio email med Stefan Oscarsson, Therese Karlberg och Josefin Sandström den 14 februari 2017 – dvs. i samband med att Allras fonder köpstoppades – under rubriken

”... och nu en annan fråga så här i Allra [*Så!*] sista stund”.

- 1.3.3 Therese Karlberg var vid tiden departementsråd på Socialdepartementet och Oscarsson och Sandström jobbade på Socialdepartementet. Socialdepartementet var vid denna tid Pensionsmyndighetens statliga huvudman i en roll som övertagits från Finansdepartementet.
- 1.3.4 Stefan Oscarsson synes för övrigt ha jobbat nära den tilltänkte särskilde ledamoten Lars Gavelin. Bägge synes nämligen ha arbetat med frågor om förvaltning av AP-fonderna på regeringskansliet. Detta framgår på sidan 5 i rapporten ”Fyra dyra fonder – om effektiv förvaltning och styrning av AP-fonderna” av Malin Björkmo (anställd på Pensionsmyndigheten) där Lars Gavelin tillsammans med Stefan Oscarsson (stavat med ”k” i rapporten) bistod Björkmo med ”beskrivningar av hur systemet [förvaltningen av AP-fonderna (Vår anmärkning)] fungerar idag”, bilaga 4. I arbetet med rapporten medverkade också Pensionsmyndighetens nuvarande generaldirektör

Daniel Barr och konsulten Jan-Bernhard Waage på Wassum (som också är sakkunnig i detta brottmål), se sidan 6.³

- 1.3.5 Därefter utväxlades under kort tid ett tjugotal ytterligare email mellan generaldirektören Palm och dessa tre företrädare för departementet.⁴
- 1.3.6 Den 2 mars 2017 utväxlade Pensionsmyndighetens chefsjurist Mikael Westberg och Palm sexton email med rubriken ”återkoppling från dep”. Allra har anledning att tro att detta står för återkoppling från *departementet* avseende Allra. Westberg återgav alltså vad han erfarit vid sannolikt muntliga kontakter med departementet avseende Allra.
- 1.3.7 Av Mikael Westbergs emaillogg framgår att också han korresponderar med nyss nämnda Josefin Sandström på departementet tio gånger under ungefär samma period, mestadels utan att ange något alls i rubrikraden (en praxis som uppenbarligen utvecklades för känsliga email vars ämnesrad annars skulle kunna röjas vid en begäran om att utfå emailloggar som allmänna handlingar), bilaga 5.
- 1.3.8 Hur integrerade regeringskansliet och Pensionsmyndigheten har varit framgår också av att Pensionsmyndighetens chefsjurist Westberg vid tiden inte bara hade emailadress ”@pensionsmyndigheten.se” utan också ”@regeringskansliet.se”. Det framgår av att han den 10 mars 2017, medan Pensionsmyndighetens granskning av Allra pågick, mejlade sig själv från den ena emailadressen till den andra, se bilaga 5 sidan 71.
- 1.3.9 Den intima samverkan mellan regering, Socialdepartement och Finansdepartement framgår också på annat sätt. När premiepensionssystemet skulle reformeras utsåg regeringen ingen fristående utredare, utan Pensionsmyndigheten, se bilaga 6.
- 1.3.10 Pensionsmyndigheten utnyttjade forumet för att i utredningen göra uttalanden om gällande rätt som direkt tog sikte på Pensionsmyndighetens pågående tvister med Allra, vilka både Finansdepartementet och regeringen sedan anammade verbatim i promemorian Ett tryggt och mer hållbart pensionssystem, bilaga 7, respektive propositionen 2017/18:247 (se t.ex. a.prop. s. 29 f. om samarbetsavtalets påstådda civilrättsliga grund). Pensionsmyndigheten uttalade sig med andra ord i frågor som är aktuella i pågående tvister

³ Detta ger ytterligare stöd för att Gavelin, Waage och Barr med all sannolikhet arbetat ihop i många konstellationer och under lång tid. Samtliga var på hög nivå djupt involverade i samma frågor i statens förvaltning av PPM och AP-fonderna.

⁴ Allra har bara tillgång till emailloggar under en mycket begränsad period och utgår från att kontakterna fortgick med minst samma frekvens även i senare perioder.

mellan Allra och Pensionsmyndigheten trots att Pensionsmyndigheten är part i processer om just dessa frågor vilket regeringen satte sin stämpel på.⁵

- 1.3.11 Att det inte går att urskilja någon meningsfull skillnad mellan Pensionsmyndigheten och regeringen och de aktuella departementen i frågor om Oak och Allra står alltså helt klart. Dessa delar av statens verkställande makt agerar som en enhet mot Allra.⁶

1.4 Regeringen och vissa departement har identifierat sig med Pensionsmyndigheten och ansett att Pensionsmyndighetens sak är deras sak

- 1.4.1 Delar av den verkställande makten har också, förutom att ta ställning mot Allra, identifierat sig med Allras och de tilltalades motpart, Pensionsmyndigheten och uttryckt att Pensionsmyndighetens sak är deras sak.

- 1.4.2 Socialminister Annika Strandhäll fällde den 1 mars 2017 följande kritiska omdöme om Allra i Svenska Dagbladet, bilaga 9.

”Socialförsäkringsminister Annika Strandhäll vill ha både snabba och långtgående förändringar inom premiepensionen.

– Det är bråttom och det handlar inte om att lappa och laga utan om stora och grundläggande förändringar vad gäller utbudet av fonder inom premiepensionen, säger hon.

Hon har reagerat starkt på förra årets rapportering om Falcon Funds och årets turer kring PPM-bjässen Allra.

– Så här kan vi inte ha det, jag reagerar oerhört starkt på det. Vi kan konstatera att det är ett pärlband av olika företag som agerar på ett oseriöst sätt. Sannolikt är det miljardbelopp som är borta, säger hon.”

- 1.4.3 Därefter satte hon likhetstecken mellan staten genom regeringen och departementen och staten genom Pensionsmyndigheten. I en intervju med Svenska Dagbladet som publicerades den 3 april 2019 uttalade hon följande, bilaga 10 (vår emfas).

”Pensionsmyndigheten kommer inte att ge upp jakten på de PPM-pengar som myndigheten hävdar har försvunnit i Falcon och Allra, säger socialförsäkringsminister Annika Strandhäll.

⁵ Jfr härtill Advokatsamfundets remissyttrande av den 19 februari 2018, sidan 13 f. där detta förhållande påtalades, bilaga 8:

⁶ Det bör noteras att Allra inte påstår att dessa delar *generellt* ska likställas (i alla mål). Det Allra framhåller är att de ska identifieras i *Allramålet* på grund av det sätt som de faktiskt har agerat på i detta specifika ärende.

– Vi jagar pensionsspararnas pengar på Malta och i Luxemburg. Vi kommer aldrig släppa taget, säger hon.”

- 1.4.4 Socialministern visste alltså berätta vad Pensionsmyndigheten kommer att göra i framtiden och talade om myndigheten och regeringen/Socialdepartementet som ett och samma:

”vi”.

1.5 Regeringen och Finansdepartementet har bestraffat personer som jobbat för Allra och Oak

- 1.5.1 Regeringen och vissa departement, framförallt Finansdepartementet, har också på olika sätt kombinerat sin kritik med bestraffning av personer som haft kopplingar till Allra eller Oak.

- 1.5.2 Ebba Lindsö, tidigare styrelseordförande i Allra Sverige AB, drabbades av regeringens misshag på grund av sin roll i Allra.

- 1.5.3 Redan den 16 mars 2017 angav finansmarknadsminister Per Bolund till Svenska Dagbladet, bilaga 11, att Lindsös uppdrag skulle ”ses över”. På grund härav kom hennes uppdrag att avslutas.

”Bolund: ”Lindsös uppdrag i Sjätte AP-fonden ses över”

Finansmarknadsminister Per Bolund (MP) ser väldigt allvarligt på det som har skett i Allra.

Angående Allras tidigare ordförande Ebba Lindsös uppdrag i Sjätte AP-fonden kommer det att ses över senare i vår, förklarar han.”

- 1.5.4 Ett liknande öde drabbade Allra Sveriges tidigare styrelseledamot, Thomas Bodström. En redan annonserad utnämning som landshövding återtog av regeringen på grund av Bodströms roll i Allra, bilaga 12.

- 1.5.5 I avsnitt 3.8 nedan diskuteras Finansdepartementets behandling av Oaks styrelseordförande, Johan Hallberg, vid tiden anställd på Finansdepartementet.

- 1.5.6 Finansdepartementet (där Gavelin var verksam) ansvarar för att utse revisorer i Sjunde AP-fonden, se bilagorna 13–15 (undertecknade av Finansminister Magdalena Andersson respektive Finansmarknadsminister Per Bolund) samt artikel i Dagens Industri den 20 juni 2017, bilaga 16.

- 1.5.7 Lars Gavelin har själv haft ett ansvar för utseendet av revisorer för Sjunde AP-fonden, se artikel i Pensionsnyheterna, bilaga 17.

- 1.5.8 Tidigare, fram till 2017, var Sussanne Sundvall revisor i Sjunde AP-fonden (samt även Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna). I juni 2017 framkom att Sundvall också var revisor i Oak Capital (som agerade arrangör i de aktuella warrantaffärerna) under den period då

warrantaffärerna och aktieaffären gjordes, se bilaga 16. Sundvall hade också reviderat Oaks årsredovisning och givit en ren revisionsberättelse och således inte anmärkt på de aktuella warrantaffärerna (se även artikel i Dagens Industri den 6 september 2017 nedan).

- 1.5.9 Kort därefter angav Per Strömberg, ledamot i Sjätte AP-fondens styrelse (artikeln i Dagens Industri av den 20 juni 2017, bilaga 16) att

”Hade regeringen vetat att den här personen också var revisor i de här tvivelaktiga sammanhangen hade de nog sett till att hon inte var revisor hos oss. Om vi hade känt till det hade vi meddelat finansdepartementet det”.⁷

- 1.5.10 Mycket riktigt gick Finansmarknadsminister Per Bolund (Finansdepartementet) därefter ut med kritik mot Sundvall och angav att hennes kopplingar till Allra skulle ”utvärderas”, se artikel i Dagens Industri den 6 september 2017, [bilaga 18](#) och Revisionsvärlden den 7 september 2017, [bilaga 19](#). I realiteten tvingades hon sedan bort från sitt uppdrag för Sjunde AP-fonden. När Dagens Industri, se bilaga 18, frågade henne varför hon lämnat sitt uppdrag svarade hon

”varför tror du?”

- 1.5.11 Regeringen och vissa departement har i realiteten bestraffat alla som verkat i Allra och Oak (t.ex. Sundvall, Hallberg, Lindsö och Bodström). Mycket tydligt har man ställt sig på Allras, Oaks och de tilltalades motsida.

- 1.5.12 Den tydligt partiska inställningen hos dessa delar av den verkställande makten och det mediala tryck man medvetet önskar sätta på ledamöterna i hovrätten (inklusive, om han skulle bli utnämnd, den tidigare medarbetaren Lars Gavelin) framgår också av reaktionerna efter den friande tingsrättsdomen.

1.6 Regeringen och Pensionsmyndigheten har försökt sätta tryck på hovrättens ledamöter

- 1.6.1 Civilminister Ardalan Shekarabi gick t.ex. direkt efter den friande domen i brottmålet ut i Svenska Dagbladet och kväljde domen, [bilaga 20](#). Han kallade rättegången mot Allra där alla frikändes för ”ett misslyckande för staten” och ”ett svek mot medborgarna”.

”Alla fyra åtalade i Allrarättegången frias. Civilminister Ardalan Shekarabi (S) säger att det är ett misslyckande för den svenska staten och kallar det ”ett svek mot medborgarna”.

⁷ Som framgår av detta uttalar sig också Sjätte AP-fonden kritiskt om Allra.

- 1.6.2 Regeringens och departementens uttalat konfrontatoriska och negativa inställning till Allra och de tilltalade är i hög grad *politiskt motiverat*.
- 1.6.3 Det är välkänt att Allra kommit att tjäna som symbol för påstådda missförhållanden på premiepensionsmarknaden.⁸ Återkommande har det påståtts att det är ”företag som Allra” etc. som skulle vara skälet till att medborgarna tappat förtroende för PPM. Detta för politiker bekväma narrativ har hamrats in med hjälp av en beredvillig media. Som framgår av artiklarna ovan lanserades också den rödgröna regeringens politiska utspel om PPM i princip simultant med Pensionsmyndighetens publika utspel om Allra. Allra har således varit en för regeringen välkommen bricka i det politiska spelet om PPM som serverats av Pensionsmyndigheten, av allt att döma i samverkan.
- 1.6.4 Efter den friande domen gick Pensionsmyndighetens generaldirektör – Lars Gavelins tidigare kollega – Daniel Barr ut i Sveriges största morgontidning Dagens Nyheter, [bilaga 21](#),⁹ med meddelande om att domen skulle överklagas. Han försökte då också sätta medialt tryck på hovrätten med skrämselpropaganda och uttalanden som att det skulle vara ”orimligt att spara i fonder om den friande domen stod fast”.
- 1.6.5 Shekarabis och Barrs uttalanden visar hur intimt förknippad Allrarättegången är med politiska ställningstaganden som torgförts av regeringen, Pensionsmyndigheten och vissa departement.
- 1.6.6 Staten genom Pensionsmyndigheten har till och med gått så långt att man i civilprocessen mot Allras systerbolag – till synes på allvar – hävdar att Allra brutit mot UCITS- och MIFID-regelverken *på den grunden* att Allras agerande¹⁰ skulle ha skadat förtroendet för det svenska premiepensionssystemet! Se här till utdrag ur Pensionsmyndighetens stämningsansökan i Stockholms tingsrätts mål nr T 7678-18, [bilaga 23](#).
- 1.7 Nödvändig distans till de tilltalades och Allras motsida**
- 1.7.1 Mot denna bakgrund är det synnerligen viktigt att *om* det utses en särskild ledamot, att denne inte kan associeras med Allras uttalade kritiker och motståndare, dvs. staten genom regeringen och Socialdepartementet, Finansdepartementet och Pensionsmyndigheten.

⁸ Oförtjänt, enligt Allra.

⁹ Detta föranledde ett genmäle från försvarsadvokaterna och undertecknad i DN den 24 februari 2020, [bilaga 22](#).

¹⁰ Rätteligen är det i så fall statens egna *påståenden* om Allras förment felaktiga agerande som i så fall har fått denna effekt som staten sedan hänvisar till.

- 1.7.2 För övertydlighets skull påstår Allra *inte* att *alla* kopplingar som en domare har till statsapparaten eller till andra delar av den verkställande makten är diskvalificerande i detta mål. För domare med erfarenhet från åklagarmyndighet och justitiedepartement etc. föreligger inga specifika omständigheter utöver sådana som generellt gäller i jävshänseende. Det Allra framhåller är att *vissa* delar av statsapparaten rent faktiskt i starka ordalag har tagit ställning mot Allra och för Pensionsmyndigheten i detta fall och söker påverka domstolarna samt att *nära* kopplingar till *dessa* delar av statsapparaten jävar en ledamot *i just detta mål*.

1.8 Frågorna nedan

- 1.8.1 Allra övergår här efter till att diskutera behovet av en särskild ledamot överhuvudtaget varefter Allra diskuterar Lars Gavelins jäv – dvs. dennes kopplingar till saken, sakomständigheterna och bevisningen i målet samt till de nu beskrivna uttalade kritikerna och motståndarna.
- 1.8.2 Det kan dock redan nu nämnas att Lars Gavelin under åtminstone 15 år varit anställd på Finansdepartementet. Han har då agerat under olika ministrar såsom finansministrarna Bosse Ringholm, Per Nuder, Anders Borg och Magdalena Andersson (2014–) och finansmarknadsministrarna Sven-Erik Östberg, Mats Odell, Peter Norman (dessförinnan vid Sjunde AP-fonden) och Per Bolund (2014–).
- 1.8.3 Under den tid då han var underställd hos Magdalena Andersson och Per Bolund var han ämnesråd. Detta är en hög och ansvarsfull position på departementet. Den innebär att Gavelin haft ett nära samarbete med dessa högljutt kritiska ministrar. Han har också kopplingar till Pensionsmyndighetens generaldirektör Daniel Barr (varom mer nedan).

2 Det finns inget behov av en särskild ledamot i och för sig

- 2.1 Allra har tagit del av kanslichefens vid Svea hovrätt skrivelse till Domarnämnden den 3 december 2020, [bilaga 24](#).
- 2.2 Hovrätten föreslår en utnämning av en särskild ledamot, specifikt Lars Gavelin, med följande motivering (våra kursiveringar).

”Hovrätten påbörjar i mars 2021 huvudförhandling i ett relativt omfattande eko-mål, B 2006-20 (det s.k. Allra-målet). I målet, som beräknas pågå fram till sommaren, förekommer omfattande muntlig bevisning i form av bl.a. förhör med ett flertal partsakkunniga *om förhållanden på finansmarknaden och förfaranden vid handel med finansiella instrument*. För att få stöd med att rätt kunna värdera bevisningen bedömer hovrätten att det finns behov av sådan särskild fackkunskap inom hovrätten i fråga om ekonomiska förhållanden som

en ekonomisk expert enligt i 4 kap. 10 a § rättegångsbalken kan bidra med.

Hovrätten föreslår mot denna bakgrund *och då det inte synes finnas någon redan utsedd ekonomisk expert med den profil som är önskvärd* att Domarnämnden utser f.d. ämnesrådet vid Finansdepartementet Lars Gavelin till ekonomisk expert.”

- 2.3 Detta ska kontrasteras med följande uttalande av departementschefen i propositionen till det aktuella lagrummet, prop. 1984/85:178, s. 21:

”Under remissbehandlingen har från något håll framförts att det i ekobrottmål kan finnas behov av annan sorts kunskap än sådan som representeras av kvalificerade revisorer. Vad man då tänker på är personer *med erfarenhet av näringslivets eller företagandets villkor*. Jag vill för min del framhålla att revisorerna normalt har ett brett kunnande även inom dessa områden. Jag vill emellertid inte utesluta att ekonomiska experter kan hämtas även från andra yrkeskategorier. Det bör dock observeras att i rätten inte bör ingå personer som av någon part kan misstänkas representera i första hand motpartens intressen. *Särskild kunskap om näringslivets eller företagandets villkor* kan därför bättre förmedlas genom sakkunnigbevisning.” (vår kurs.)

- 2.4 De två företeelser i målet som hovrätten anger som motiven för Gavelins utnämning är således just sådana företeelser som en särskild ledamot inte ska tas in för. Kunskap som Gavelin antas besitta om ”förhållanden på finansmarknaden” och ”förfaranden vid handel med finansiella instrument” – dvs. marknadspraxis – är just och precis detsamma som kunskap/erfarenhet om ”näringslivets och företagandets villkor”. Ett viktigt skäl till att sådant inte ska föras in i domstolen är att detta utgör *sakomständigheter*. Sakomständigheter får i princip inte införas i målet genom rättens egen försorg utan endast genom att parterna själva för in bevisning om detta i målet.

- 2.5 Detta har också understrukits av lagrådet. Vid behandlingen av lagstiftningsärendet uttalade lagrådet således följande, prop. 1984/85:178 s. 55.

”Det kan likväl vara på sin plats att ytterligare understryka, att endast vad som har kommit fram vid huvudförhandlingen får läggas till grund för rättens avgörande (se 30 kap. 2 § första stycket RB). Behovet av ekonomisk sakkunskap när det gäller utredningen i målet (själva processmaterialet) får liksom hittills tillgodoses genom anlitande av sakkunnig enligt 40 kap. RB.”

- 2.6 I detta fall har domstolen tillgång till extremt omfattande sakkunnigbevisning avseende de förhållanden som Gavelin förutsattes bidra med kunskap om, just som departementschefen förespråkade:

- Sakkunnigutlåtande av Vikram Kapoor;

- Sakkunnigutlåtande av Ibrahim Mardam Bey (vilket inte kommit med i Allras bevisuppgift men som jämte förhör med Bey) kommer att åberopas;
- Vittnesmål från Sveriges ledande advokat inom strukturerade produkter, Anders Malm;
- Sakkunnigutlåtande och förhör med Fredrik Edlund;
- Sakkunnigutlåtande och förhör med Daniel Karlgren;
- Sakkunnigutlåtande och förhör med Jan Bernhard Waage;
- Sakkunnigutlåtande och förhör med Phoebus Theologites;
- Sakkunnigutlåtande och förhör med Henrik Käll;
- Ytterligare ett sakkunnigutlåtande som kan påräknas från Allra och de tilltalade.

2.7 Det kommer alltså att föreligga inalles nio (!) sakkunniga personer som uttalat sig om ”förhållanden på finansmarknaden” och ”förfaranden vid handel med finansiella instrument”. Till detta kommer omfattande skriftlig bevisning som åberopats av Allra och de tilltalade.

2.8 Vidare återfinns:

- Sakkunnigutlåtande och förhör med Bertil Nilsson vid Jarl Securities (avseende aktievärderingsfrågan);
- Sakkunnigutlåtande och förhör med Patrik Tillman vid Lenner & Partners (avseende aktievärderingsfrågan);
- Förhör med ekorevisorn Jonas Landeblad (avseende bokföringsfrågan);
- Sakkunnigutlåtande och förhör med Bertil Johansson (avseende bokföringsfrågan).

2.9 Parterna i målet har alltså själva, med råge, tillgodosett behovet av sakkunskap i hovrätten, sannolikt bättre än det någonsin föresvävade departementschefen. Något behov av en särskild ledamot föreligger således överhuvudtaget inte.

2.10 Det bör här understrykas att frågorna om marknadsmässighet av olika priser och arvodesnivåer *inte* erfordrar någon särskild ekonomisk sakkunskap. För att utröna vad som är marknadsmässigt krävs nämligen bara *empirisk* bevisning; det som händer på marknaden är nämligen marknadspraxis alldeles oaktat om någon anser att något annat *borde*

försiggå på marknaden. Marknaden kan per definition inte ha fel om vad som är marknadsmässigt. Det finns inte mycket i den delen som en ekonomisk sakkunnig kan bidra med utan att komma i konflikt med förbudet att införa privata uppfattningar om sakförhållanden. Allt handlar om att parterna lägger fram och rätten värderar bevisning om vad som faktiskt sker på marknaden. Domare och skiljemän hanterar löpande frågor om marknadsmässighet och marknadspris genom att helt enkelt värdera den empiriska bevisningen. Några behov av särskild ekonomisk expertis inom sitsen uppkommer regelmässigt inte.

- 2.11 Men allra mest fundamentalt är att det överhuvudtaget inte är tillåtligt att utnyttja en särskild ledamot i rätten för att genom dennes föregivna kunskap om sakförhållanden på marknaden värdera bevisning. Den särskilde ledamoten inför då privat kunskap som bevisfakta i målet med effekt att påverka värdet på den i målet ingivna bevisningen. Kunskap om faktiska omständigheter av betydelse i målet får endast införas genom bevisupptagning.

- 2.12 I Fitgers kommentar till 36 kap 2 § rättegångsbalken uttrycks detta på följande sätt.

”Bestämmelsen utgår enligt Processlagberedningen (se NJA II 1943 s. 464) från grundsatsen att en domare vid prövningen av ett mål inte får använda den kunskap rörande faktiska omständigheter av betydelse i målet, som han kan ha förvärvat utanför sin ämbetsutövning. Har han exempelvis varit närvarande vid en bevisupptagning utom huvudförhandling ska hans kunskaper om vad som förekommit vid bevisupptagningen tillföras målet i första hand genom protokollet (jfr Hellners i SvJT 1985 s. 765 och JT 1998/99 s. 567; se kommentaren till 35 kap. 2 § om att det kan vara olämpligt att han utnyttjar sådan kunskap han förvärvat i sin ämbetsutövning utan att denna kunskap är känd för parterna). För att sådan kunskap om faktiska omständigheter som domaren förvärvat utom tjänsteutövningen ska kunna beaktas av rätten måste domaren höras som vittne.”

- 2.13 Senare i samma avsnitt noterar Fitger också följande.

”Av 4 kap. 13 § nionde punkten följer att den som vittnat i målet inte kan vara domare i detta, eftersom han eller hon blivit jävig genom vittnesmålet.”

- 2.14 Här inser man snart att hovrättens motiv för att utse en särskild ledamot är ohållbart. Hovrätten har ansett att det är kunskap om faktiska omständigheter – vad som faktiskt försiggår på den finansiella marknaden och vid handel med finansiella instrument – som är det som den särskilda ledamoten ska tillföra. Men i den stund någon ledamot med sådan kunskap utses i detta mål så har man utsett en ledamot med kunskap om faktiska omständigheter av betydelse i målet. Då måste denna ledamot

höras som vittne. När denne har hörts som vittne är denne jävig och får inte fortsätta som domare i målet. Det kan alltså inte föreligga något behov på de av hovrätten angivna grunderna.

- 2.15 En ledamot som möter dessa kriterier skulle alltså behöva höras och sedan vara jävig enligt 4 kap 13 § *nionde* punkten rättegångsbalken. Av detta följer förstås att en sådan ledamot redan från början är jävig enligt 4 kap 13 § *tionde* punkten (om han redan vid utseendet sitter inne med kunskapen).
- 2.16 Bortsett från att hovrättens motiv för den särskilda ledamoten är ohållbart gäller att just en sådan otillåten situation föreligger för Lars Gavelin. Utan varje tvekan sitter han inne med kunskaper om faktiska omständigheter av betydelse i målet, dessutom om faktiska omständigheter som parterna tvistar om i målet och som varit och är föremål för annan bevisning. Sannolikt har Gavelin t.o.m. medverkat vid författandet av ett av de skriftliga bevisen i målet. Detta beskrivs nedan i avsnitt 3.4.

3 Jäv

3.1 Lars Gavelins CV

- 3.1.1 Lars Gavelin har före den 3 december 2020 tillfrågats av hovrätten om han är villig att agera som särskild ledamot i brottmålet, se bilaga 24.
- 3.1.2 När frågan om Gavelins eventuella utnämnannde som särskild ledamot blev känd reagerade Allra och försvararna omedelbart och angav att Gavelin var jävig. Detta publicerades i media, t.ex. Dagens Juridik, [bilaga 25](#), Pensionsnyheterna, [bilaga 26](#), och Sak & Liv, [bilaga 27](#).
- 3.1.3 I tiden därefter har Gavelin ingivit ett CV till Domarnämnden, [bilaga 28](#).
- 3.1.4 I detta CV har Gavelin såvitt gäller sitt engagemang för staten angivit att han varit
- ”Ämnessakkunnig, Finansdepartementets Finansmarknadsavdelning 2001, Ämnesråd 2002–2016. Arbetsuppgifterna fördelade sig mellan ansvar för AP-fonderna (som tjänsteman) 2001–2008, förhandling av rättsakter på finansmarknadsområdet i Bryssel 2008–2015, i viss mån även införlivande av rättsakter antagna inom EU i svensk rätt, med blygsam början 2005 eller 2006 (MiFID 1), så småningom även som projektledare (förordningen om värdepapperscentraler och UCITS V 2014–2016 [*Så!*]).”
- 3.1.5 Under rubriken ”Uppdrag” beskriver Gavelin endast två sådana, nämligen

”Uppdrag

- Ordförande i programstyrelsen för hållbara investeringar, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra), 2006–2009
- Införlivande av ändringsdirektiv om aktieägares rättigheter i svensk rätt (Ds 2018:15), med Rolf Skog, Justitiedepartementet 2017–2018”

- 3.1.6 Man får således intrycket att Gavelin efter 2008 inte längre skulle ha fortsatt vara djupt involverad i Sjunde AP-fonden, PPM och fondfrågor. Detta är emellertid vilseledande. Gavelin har i sitt CV varit påfallande selektiv och valt att utelämna för jävsbedömningen relevant information.
- 3.1.7 Gavelin har för det första varit djupt engagerad i Sjunde AP-fonden också efter 2008. Det framgår t.ex. av ett pressmeddelande från den 28 maj 2012, bilaga 29. Detta är alltså i princip exakt samtidigt som warrantaffärerna i målet gjordes. Av pressmeddelandet framgår att regeringen lagt fram en regeringsskrivelse 2011/12:130 avseende bl.a. Sjunde AP-fondens verksamhet samt att regeringen fortsätter att utvärdera AP-fonderna. Som kontaktperson anges ämnesrådet Lars Gavelin.
- 3.1.8 Just denna regeringsskrivelse, som Gavelin synes varit involverad i, föredrog Allra i tingsrätten som bevis för att åklagaren och Pensionsmyndigheten haft fel i dess påståenden om t.ex. att fonder på PPM inte köpte strukturerade produkter (det gjorde bevisligen Sjunde AP-fonden) samt bland annat för att visa att omfattningen av Sjunde AP-fondens inköp av strukturerade produkter varit mycket stor, att produkterna var komplexa, att Sjunde AP-fonden använt Goldman Sachs som arrangör och att Sjunde AP-fondens derivat innefattat åtminstone likvärdiga (i absoluta tal högre) transaktionskostnader som de som warranterna innefattade. Skrivelsen återfinns i Allras bevisuppgift i hovrätten som bilaga 233 till hab 86 (återfinns på USB i hab 87).
- 3.1.9 Ett av de uttalanden i skrivelsen som Allra citerade var följande (s. 50) (våra kurs.).

”Vid utgången av 2011 uppgick det förvaltade kapitalet i aktiefonden till 98 857 miljoner kronor. Avkastningen under året uppgick till -11,5 procent enligt NAV-kursmodellen.

För AP7 Aktiefond har Sjunde AP-fondens styrelse fastställt målet att fonden, vid den valda risknivån, ska uppnå en långsiktigt hög avkastning som överträffar avkastningen för fondens jämförelseindex. På den grunden har styrelsen beslutat om fondens strategiska inriktning. Strategin är att (i) investera fondkapitalet globalt i aktier och aktierelaterade finansiella instrument med branschmässig spridning (basportföljen), (ii) öka möjligheterna till hög avkastning och därmed risken genom att använda hävstång i portföljen och (iii) ytterligare öka

möjligheterna till hög avkastning genom aktiv förvaltning på vissa utvalda marknader. Basportföljen består av 97 procent globala aktier och tre procent riskkapitalinvesteringar. Basportföljen förvaltas i huvudsak passivt genom externa förvaltare. *Exponering mot tillväxtmarknader skapas dock med strukturerade produkter (s.k. notes) som består av en kombination av derivat och obligation. Derivaten är kopplade till index på aktiemarknaderna i ett antal tillväxtländer.*

Hävstången i portföljen har under 2011 tillåtit att variera mellan 100 och 170 procent av den underliggande marknadsrisken, men med ett riktmärke (normal hävstång) på 150 procent. Vid utgången av 2011 uppgick hävstången till 154,8 procent av fondkapitalet, dvs. den s.k. dynamiska hävstången (avvikelsen från den normala hävstången) uppgick till 4,8 procent av fondkapitalet. Från och med februari 2012 har styrelsen begränsat utrymmet för den dynamiska hävstången.”

- 3.1.10 Gavelin synes således ha varit direkt involverad i tillkomsten, sannolikt till och med författandet, av ett av Allras skriftliga bevis i målet!
Dessutom har han på grund av detta privat kunskap om sakförhållanden som har karaktären av *bevisfakta* i målet.
- 3.1.11 Förekomsten av denna utredning, vad den omfattade och Gavelins arbete avseende denna har, såvitt framkommit, inte beskrivits i Gavelins CV eller vid kontakter med hovrätten. Gavelin har inte heller upplyst om att han – med ett uttryck som används i media – nagelfarit Sjunde AP-fondens transaktionskostnader och då, rimligen också avseende fondens strukturerade produkter.
- 3.1.12 Att Lars Gavelin, trots intrycket i hans CV, fortsatt att vara djupt engagerad i Sjunde AP-fonden och PPM framgår också av annan information som utelämnats. Utöver det utredningsuppdrag som Gavelin omtalar under rubriken ”Uppdrag” (Ds 2018:15) har Gavelin varit involverad i åtminstone tre ytterligare utredningar, vilka är uppenbart relevanta för en jävsbedömning.
- 3.1.13 Den första är SOU 2005:87, Svårnavigerat? Premiepensionssparande på rätt kurs ställd till finansmarknadsminister Sven-Erik Östberg. I denna utredning, som leddes av Karl-Olof Hammarkvist, agerade Lars Gavelin som expert tillsammans med sju övriga. En av dessa var *Daniel Barr*. Som nedan kommer att utvecklas under en särskild rubrik är Daniel Barr Pensionsmyndighetens generaldirektör och tidigare kollega med Gavelin. Som ovan framgår är Barr även medialt en högljudd kritiker av Allra och uttrycker starka åsikter i målets sakfrågor i syfte att påverka hovrätten att döma som Pensionsmyndigheten vill.
- 3.1.14 Ett annat sådant engagemang som inte framgår av Lars Gavelins CV är SOU 2008:107 – Etiken, miljön och pensionerna, ställd till

finansmarknadsminister Mats Odell. Utredningen innehåller olika resonemang om etiska frågor i fondförvaltning.

- 3.1.15 Ett tredje är SOU 2016:45 – En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad ställd till finansmarknadsminister Per Bolund.
- 3.1.16 Samtliga tre utredningar behandlade alltså just den fondmarknad som målet avser.
- 3.1.17 Så sent som under 2016 var således Gavelin fortsatt anställd på Finansdepartementet och aktivt engagerad i frågor om AP-fonderna, PPM och fondmarknaden. Det framgår dock inte av hans CV som ger intryck av att det engagemanget slutade 2008.
- 3.1.18 Och så sent som 2018 – efter det att staten genom Pensionsmyndigheten, regeringen och ministrarna redan flera gånger angripit Allra – var Gavelin fortfarande engagerad och avlönad av regeringskansliet, då som av regeringen utnämnd särskild utredare (Ds 2018:15).

3.2 Gavelins upplysningsskyldighet

- 3.2.1 Gavelin har i sitt CV som ingivits till Domarnämnden i anledning av den tilltänkta utnämningen i målet inte upplyst om någon enda omständighet som ”kan antagas utgöra jäv”, jfr 4 kap. 14 § rättegångsbalken.
- 3.2.2 Såvitt framgått har han inte heller angivit några sådana omständigheter när hovrätten kontaktade honom för att utröna hans tillgänglighet för uppdraget.
- 3.2.3 Sådana uppgifter var han dock skyldig att uppge och detta redan vid misstanke om att det ”kan antas” utgöras jäv.
- 3.2.4 I ett beslut av Svea hovrätt den 25 juni 2009 (RH 2009:39) i det så kallade Pirate Bay-målet uttalade hovrätten följande om upplysningsplikten:

”en domare kan vara skyldig att upplysa parterna även om sådana förhållanden som vid en senare prövning inte anses grunda jäv.”
- 3.2.5 Hovrätten fann då att domaren brustit i sin upplysningsskyldighet trots att de omständigheter han bort upplyst om inte i sig konstituerade jäv. Den bristande upplysningen kunde dock tillsammans med annan omständighet tillsammans konstituera jäv.¹¹

¹¹ Jfr att man inom skiljemannarätten anser att det är försvårande i en jävsbedömning om en skiljedomare utelämnar information om kopplingar till parterna och deras ombud, se t.ex. Linskog,

- 3.2.6 Gavelin har rent faktiskt inte upplyst om en enda av de omständigheter som Allra i detta yttrande – enskilt och sammantaget – anför för att jäv föreligger. Att alla flera, eller minst en av dessa, i vart fall ”kan antagas” konstituera jäv är uppenbart. Ytterligare försvårande är att Gavelins CV tycks vara utformat så att vidden av och den kronologiska längden på hans koppling till Sjunde AP-fonden, dess strukturerade produkter och dess transaktionskostnader samt PPM-systemet inte låter sig till fullo förstås. Det döljer mer än upplyser. CV:t innehåller inget alls om hans frekventa samverkan med Pensionsmyndighetens generaldirektör Daniel Barr.
- 3.2.7 Gavelin har således brustit i sin upplysningsskyldighet. Enligt Allra föreligger jäv på den grunden, i vart fall sammantaget med en eller flera övriga omständigheter.
- 3.2.8 Emellertid behöver *hovrätten* faktiskt inte ta ställning till om det föreligger jäv. Till skillnad mot övriga mål där upplysningsskyldigheten åsidosatts är nämligen situationen den att hovrätten inte står inför ett fait accompli i tillsättningshänseende. Gavelin är inte redan domare i målet och behöver inte heller bli det. Det räcker därför att konstatera att det mot ovanstående bakgrund inte är lämpligt att utse Gavelin till domare i målet, just därför att han åsidosatt sin upplysningsplikt, oavsett om de omständigheter han bort upplyst om utgör jäv.
- 3.2.9 Motsvarande står även *Domarnämnden* till buds.
- 3.2.10 Att Domarnämnden bör fatta ett negativt beslut avseende Gavelin stöds också av följande hänsyn. Domarnämndens utnämning av Gavelin är i praktiken inte en fråga om att göra honom tillgänglig för uppdrag som särskild ledamot *generellt* utan *in casu*, i just detta mål. Detta gör självfallet hans utnämning långt mer känslig. (Enligt Allra är också en sådan ordning oförenlig med artikel 6 i Europakonventionen, se nedan i avsnitt 4). Gavelin har handplockats av hovrätten för Allramålet. Då är det också rimligt att hans bristande upplysningar i förhållande till just Allramålet ska få till konsekvens att Domarnämnden inte genom något beslut gör honom tillgänglig för utnämning i detta mål. Huruvida Gavelin efter det att Allramålet är överspelat kan komma ifråga som en person som generellt är tillgänglig för uppdrag är en annan fråga.

Skiljeförfarande, 2020, tredje uppl., kommentaren till 9 § lagen om skiljeförfarande, se särskilt s. 479 f. och Andersson, Isaksson, Johansson och Nilsson, Arbitration in Sweden, 2011, s. 90.

- 3.2.11 En annan lösning är förstås att Gavelin dessförinnan självant förklarar sig inte vara tillgänglig för uppdraget. Enligt en uppfattning av en synnerligen distingerad skiljeman, Albert van den Berg, bör en skiljedomare avböja ett uppdrag så snart en part riktar en invändning mot denne, se van den Berg, Justifiable Doubts as to the Arbitrator's Impartiality or Independence, Leiden Journal of International Law, 1997, s. 519, bilaga 30. Motsvarande princip skulle kunna lända till eftertanke också för en icke ordinarie domare när denne överväger sin tillgänglighet för utnämning in casu.

3.3 Lars Gavelin har ansvarat för förvaltning av en konkurrent – Sjunde AP-fonden

- 3.3.1 År 2003 initierade svenska staten genom Finansdepartementet en granskning av Sjunde AP-fondens förvaltning genom Riksrevisionsverket. Denna granskning utmynnade i en rapport från Riksrevisionsverket (RRV 2003:21). Lars Gavelin var vid tiden, också enligt sitt eget CV, ansvarig för statens förvaltning av Sjunde AP-fonden inom Finansdepartementet. Han var i högsta grad delaktig och drivande i denna utvärdering.
- 3.3.2 Gavelin var också den som tog fram revisorer för Sjunde AP-fonden, se artikel i Pensionsnyheterna från den 11 juni 2008, bilaga 17.
- 3.3.3 Gavelin var även efter 2008 djupt involverad i förvaltningen av Sjunde AP-fonden oavsett om han formellt sett var den ansvarige tjänstemannen eller inte. Som framgår av pressmeddelandet av den 28 maj 2012 (se bilaga 29), gjordes en ny utvärdering år 2012 (samma år som transaktionerna i warranterna i målet genomfördes). Gavelin angavs ånyo som kontaktperson hos Finansdepartementet.
- 3.3.4 Lars Gavelin var alltså mycket väl insatt i Sjunde AP-fondens arbete och förvaltade statens intresse däri. Han var återkommande delaktig i utvärdering av dess förvaltning, resultat och kostnader. Finansdepartement har till uppgift att främja Sjunde AP-fonden i konkurrens med andra fonder på PPM. Detta intresse representerade i sin tur Lars Gavelin för Finansdepartementet.
- 3.3.5 Sjunde AP-fonden var fram till 2017 en konkurrent till Allra och Allras koncernbolag och hade fortsatt vara det om inte Allra felaktigt avregistrerats från PPM av Pensionsmyndigheten. Sjunde AP-fondens fonder konkurrerade direkt med de fonder som målet avser. Lars Gavelin har således under den tid då transaktionerna genomfördes och därefter kunnat identifieras med Allras främsta kommersiella konkurrent. Hans

roll har inneburit att söka främja att fler sparare placerar sina pengar i Sjunde AP-fonden och således färre hos fonder såsom de i målet aktuella. Redan detta konstituerar enligt Allra jäv. En person som under flera år representerat intresset hos en konkurrent till Allra har byggt upp en lojalitet till denna part som gör att han inte kan agera ledamot i ett mål mot Allras företrädare (och indirekt Allra).

3.4 Lars Gavelin är underkunnig om sakomständigheter som utgör respektive kan utgöra bevisfakta i målet (avs. Sjunde AP-fondens strukturerade produkter och transaktionskostnader)

3.4.1 I målet har Ekobrottsmyndigheten och Pensionsmyndigheten, i syfte att misstänkliggöra Gustavias inköp av de aktuella warranterna för fonderna, bland annat gjort gällande att svenska fonder på premiepensionsmarknaden vid tiden för transaktionerna inte köpte strukturerade produkter och inte använde arrangörer.

3.4.2 Till motbevisande av detta föredrog Allra i tingsrätten bland annat villkor för ett flertal synnerligen stora strukturerade produkter som Sjunde AP-fonden köpt in under perioden 2007 till 2013, de så kallade Signumprodukterna. Dessa arrangerades av investmentbanken Goldman Sachs, bilagorna 6–9 till hab 86 (återfinns på USB i hab 87). Allra kommer i hovrätten att upprepa detta och även föredra ytterligare handlingar i denna fråga. Givet den roll som Lars Gavelin haft avseende Sjunde AP-fonden torde han äga privat kännedom om Sjunde AP-fondens överväganden vid dess beslut att investera i dessa produkter, t.ex.

- förvaltningsstrategiska överväganden
- kostnadsaspekter avseende dessa produkter,
- överväganden kring valet av motparter, partskonstellationer och produktutformning,
- skatteplaneringsöverväganden,
- utvärderingar av utfallet,
- utgivarens hedging och hedgingkostnader, och
- andra omständigheter som har eller kan ha betydelse i målet.

3.4.3 Följande bör särskilt noteras. En fråga som tilldragit sig betydande intresse i målet är vilka transaktionskostnader som är marknadsmässiga vid inköp av derivat av olika typer. I tingsrätten fördes det bevisning i denna fråga bland annat genom en jämförelse med Sjunde AP-fondens

transaktionskostnader, se även bilagorna 227–233 till hab 86. Frågan kom också upp i förhöret med Jan- Bernhard Waage, på Wassum, åberopad i hovrätten av åklagaren och Pensionsmyndigheten, se hab 23 och hab 27. Waage tog då på eget initiativ upp ett uttalande av Sjunde AP-fondens VD, Richard Gröttheim från år 2017. Av detta framgick att Sjunde AP-fondens transaktionskostnad för sina hävstångsderivat uppgick till cirka 1% per år. Allra korsförhörde också Waage mot den aktuella artikeln, bilaga 226 till hab 86, som sedermera gavs in som bevisning i tingsrätten.

- 3.4.4 Frågan om vilka transaktionskostnader som Sjunde AP-fonden haft för sina derivat, inklusive dess strukturerade produkter är således ett betydelsefullt bevisfaktum i målet. Det visar hur en långt större och mer sofistikerad förvaltare av svenska PPM-medel agerar och vilka kostnader (och strukturer) denna aktör har accepterat. Den visar kort sagt på hur den part som anklagar Allra – den svenska staten – själv agerat. Detta är ett viktigt element i att motbevisa påståendet att Allra inte agerat marknadsmässigt.
- 3.4.5 Regeringen och Finansdepartementet, som Lars Gavelin representerat åtminstone fram till 2016, och Lars Gavelin personligen, har insikter om fakta i denna fråga – dvs. kunskap om bevisfakta – som är relevanta i målet, men som Allra inte åtkommer.
- 3.4.6 Att Gavelin har sådan kunskap är dessutom allmänt känt.
- 3.4.7 Således har Dagens Juridik angivit följande när frågan om att utse Gavelin blev aktuell (se bilaga 25).

”Svea hovrätt kallar in expert från Finansdepartementet till Allra-målet | Dagens Juridik

Granskat AP-fonderna

Lars Gavelin har bland annat varit med i ett flertal granskningar av AP-fonderna. Han var bland annat med och granskade de fyra första AP-fonderna, de så kallade buffertfonderna, år 2005 efter att AP-fonderna kritiserats hårt för sin låga avkastning och höga kostnader. Lars Gavelin uttalade sig då i Affärsvärlden och uppgav att förvaltningsaktiviteten inte har varit tillräckligt hög för att motivera kostnaderna.”

- 3.4.8 Nätpublikationen Pensionsnyheterna angav för sin del den 11 december 2020 att Lars Gavelin personligen (se bilaga 26)

”nagelfor deras [AP-fondernas (Vår anmärkning)] transaktionskostnader”.

- 3.4.9 Allra har ingen möjlighet att förhålla sig till den kunskap som Gavelin således besitter om dessa omständigheter på verklighetsplanet, bevisfakta, och som skulle introduceras bakvägen till rätten genom en utnämning av honom som ledamot. Skulle Gavelin utses måste Allra och de tilltalade därför, som ovan beskrivits, överväga att kalla Gavelin som vittne för att på sådant sätt utröna vad denne sitter med för faktakunskaper i denna fråga.
- 3.4.10 Se även ovan i avsnitt 3.1 om regeringsskrivelsen 2011/12:130.
- 3.4.11 Allra vill också framhålla följande. En särskild ledamot kan förvisso utses i syfte att bistå övriga ledamöter med *bevisvärdering*. Men om denna bevisvärdering görs genom att jämföra med andra omständigheter på verklighetsplanet inför den särskilde ledamoten bevisfakta – fakta på verklighetsplanet som kan höja eller sänka bevisvärdet av omständigheter i målet. Den typen av omständigheter ska parterna införa. Parterna ska enligt artikel 6 i Europakonventionen också få veta vilka sådana omständigheter som förs in i målet oavsett vem som inför dem. De ska också ges möjlighet att försvara sig mot dessa och föra bevisning därom. Man kan således inte tillåta att en ledamot bedömer bevis kring frågor om marknadsmässighet på basis av andra *sakomständigheter* än som framgår ur det processmaterial som parterna infört.¹² Dennes egen kunskap om transaktioner etc. kan inte användas, ens i bevisvärderingssyfte.
- 3.4.12 Frågan blir inte mindre känslig eller komplicerad mot bakgrund av att parterna i målet tycks ha olika uppfattningar om vad som utgör sakfrågor respektive rättsfrågor. Åklagaren har till synes, som Allra beskrev i sitt yttrande av den 3 april 2020, hab 62 (se särskilt avsnitt 2.2), gjort gällande att frågan om marknadsmässighet skulle vara en *rättsfråga*. Allra har å sin sida hävdat att det självfallet är en *sakfråga* eftersom det handlar om att bevisa vilka transaktioner som görs och nivåer som tillämpas på den relevanta marknaden.
- 3.4.13 Lars Gavelin har alltså kunskap om faktiska omständigheter av betydelse i målet vilket gör honom jävig.

¹² Ta följande exempel: en part anser att A är marknadsmässigt. Parten framför tre bevis för att A gäller. Ledamoten kanske känner till tre tillfällen när B istället gällt. Hade parten vetat att ledamoten sitter inne med kunskap om dessa tre tillfällen hade parten kanske velat bevisa att de senare tre fallen då B gällt inte är jämställda med partens tre fall eller lagt fram ytterligare tio tillfällen då A gällt.

3.5 Lars Gavelins koppling till Pensionsmyndighetens generaldirektör Daniel Barr

- 3.5.1 Daniel Barr är generaldirektör för Pensionsmyndigheten och således högsta företrädare för målsäganden Pensionsmyndigheten. Pensionsmyndigheten för också en civilprocess mot Allras systerbolag, Allra Asset Management S.A. i Stockholms tingsrätt.
- 3.5.2 Barr var under perioden 1996–2000 enhetschef och biträdande avdelningschef vid Finansmarknadsavdelningen på Finansdepartementet. 2000–2005 var han chefsanalytiker vid Sjunde AP-fonden. 2005–2008 var Barr anställd på Premiepensionsmyndigheten som chefsekonom och senare som avdelningschef för fond- och finansavdelningen. År 2008 var Daniel Barr tillbaka på Finansdepartementet. I augusti 2018 tillträdde Barr som generaldirektör för Pensionsmyndigheten. Se bilagorna 31–32.
- 3.5.3 I pressmeddelandet från regeringen den 9 augusti 2018 i samband med att Barr utsågs till generaldirektör beskrev regeringen hans erfarenheter enligt följande.
- ”Den tillträdande generaldirektören för Pensionsmyndigheten har en examen i finansiell ekonomi från Handelshögskolan i Stockholm, och har lång erfarenhet med att arbeta med det allmänna pensionssystemet från bland annat Regeringskansliet, Sjunde AP-fonden och Premiepensionsmyndigheten.”
- 3.5.4 Som synes har Barr en motsvarande bakgrund som Gavelin och har rört sig i samma kretsar inom statsapparaten. Under tolv på varandra följande år var Barr antingen kollega med Gavelin eller chefsanalytiker på Sjunde AP-fonden vars förvaltning Gavelin hade särskilt ansvar för eller chefsekonom och avdelningschef på den Finansdepartementet underställda Premiepensionsmyndigheten.¹³ Gavelin och Barr torde således haft återkommande och sannolikt frekventa kontakter under dessa år i Barrs samtliga tre positioner.
- 3.5.5 Daniel Barr har således dels varit Lars Gavelins kollega på Finansdepartementet under flera år, dels arbetat i positioner då de oundvikligen måste ha haft nära kontakter (även om det enligt Allra inte erfordras för att nämnda omständigheter ska konstituera jäv).
- 3.5.6 Som ovan framhållit har Lars Gavelin i det CV han ingivit till Domarnämnden, bilaga 28, inte angivit att han deltagit i SOU 2005:87, Svårnavigerat? Premiepensionssparande på rätt kurs. I denna utredning,

¹³ Premiepensionsmyndigheten är Pensionsmyndighetens föregångare. Den existerade till 2009 och var då underställd Finansdepartementet.

som leddes av Karl-Olof Hammarkvist, agerade Lars Gavelin som expert tillsammans med sju övriga. En av dessa var alltså Daniel Barr.

3.5.7 Sammantaget utgör dessa omständigheter i sig jäv.

3.6 Lars Gavelins koppling till de i målet sakkunniga Wassum/Waage

3.6.1 Till detta kan tilläggas att Wassum, där den av Ekobrottsmyndigheten och Pensionsmyndigheten åberopade sakkunnige Waage arbetar, regelmässigt utses av svenska staten för att granska t.ex. AP-fonderna, se bilaga 33. Detta bekräftades också av Waage vid dennes förhör.

3.6.2 Det kan antas att Lars Gavelin själv varit inblandad i utseendet av Wassum som konsult åt Sjunde AP-fonden och haft egna nära kontakter med Wassum/Waage. Detta styrks av en artikel i Affärsvärlden den 11 oktober 2005, bilaga 34. Här intervjuas Lars Gavelin om den pågående granskningen av Sjunde AP-fonden varvid det i samband därmed framgår att Wassum bland annat analyserat Sjunde AP-fondens realavkastning. Det kan således förutsättas att Gavelin varit direkt involverad i att utse Wassum för detta och andra uppdrag avseende Sjunde AP-fonden. Allra påstår att Wassum återkommande utsetts av Finansdepartementet i syfte att granska och bistå Sjunde AP-fonden och att Gavelin varit involverad i detta. Se även Pensionsnyheternas artikel i bilaga 33.

3.6.3 Det är en försvarande omständighet i sig i jävsbedömningen att Gavelin, om han utnämns, ska utvärdera trovärdigheten hos konsulter (Wassum anses också generellt vara ”statens konsultbyrå”) som han själv regelmässigt medverkat till att utse för statens räkning och som han sannolikt arbetat med och utvärderat. Han kan inte anses obunden i detta avseende. Ursprungsannolikheten för att Gavelin ska kritisera eller inte kritisera Wassum och dess uppfattningar är således inte densamma.

3.7 Finansdepartement och Gavelins kopplingar till revisorn Susanne Sundvall som reviderade Oak vid tiden för målets omtvistade transaktioner

3.7.1 Som ovan framhållits har Finansdepartementet tydligt agerat kritiskt och konfrontatoriskt mot Oak och Allra och låtit detta färga dess uppfattning om Oaks och Sjunde AP-fondens revisor Susanne Sundvall. Efter Per Bolunds uttalande om Sundvalls roll skulle ses över har hon i realiteten avpolletterats som revisor för Sjunde AP-fonden av Finansdepartementet och Bolund.

3.7.2 Per Bolund var alltså Lars Gavelins överordnade fram till åtminstone 2016 och Susanne Sundvall var revisor under de år då warrantaffärerna

gjordes av Oak och när de i målet omtvistade bokföringstransaktionerna gjordes. Hon har lämnat en ren revisionsberättelse.

- 3.7.3 Det kan hållas för sannolikt att Gavelin har varit inblandad i *utnämningen* av Sundvall för räkenskapsåren 2015–2016, se bilagorna 13–14, eftersom han då alltså verkade på Finansdepartementet och engagerade sig i frågor kring Sjunde AP-fonden och fondmarknaden. Om han också på något sätt medverkat i *avpolletteringen* av Sundvall år 2017 är inte känt, men är i vart fall i dagsläget inte uteslutet.
- 3.7.4 Det konstituerar jäv för Lars Gavelin att han åtminstone medverkat vid utnämningen av Sundvall. Det konstituerar också jäv att det departement som han tjänat sedan 2001 och som han företrädde vid utseende av revisorer i Sjunde AP-fonden har tagit ställning mot Oak, Oaks revisor och Allra på sådant sätt att man i realiteten bestraffat Oaks och Sjunde-AP-fondens revisor för hennes roll i Oak. Gavelin kan härigenom förknippas med en motpart och ett motpartsintresse. Det kan inte heller förväntas av Gavelin att han i bedömningen av Sundvall, hennes revision och hennes rena revision av de affärshändelser som målet avser inte kommer att färgas av hans tidigare chefs, Per Bolund, och departementets tydligt negativa inställning till Sundvall (och Oak och Allra).
- 3.8 Lars Gavelin var på Finansdepartementet kollega med vittnet Johan Hallberg (styrelseordförande i Oak som bedömde bland annat förvärvet av aktier i Supero)**
- 3.8.1 I tingsrätten hördes Oaks styrelseordförande, Johan Hallberg. Denne var åtminstone under perioden 2011–2014 anställd på Finansdepartementet och var således kollega med Lars Gavelin. Gavelin skulle således, om han blir utsedd, ha att som domare utvärdera tillförligheten etc. av sin tidigare kollegas vittnesmål och de uttalanden som Hallberg gjort i den skriftliga bevisningen.
- 3.8.2 Vidare tillkommer att också Hallberg kom att drabbas av den verkställande maktens misshag och liknande sanktioner som Sundvall. När hans roll i Oak framkom beslutade Näringsdepartementet (till vilket Hallbergs tjänst någon gång efter 2014 hade flyttats) nämligen att sätta honom i vad som kallades ”karantän”, se [bilaga 35](#). Näringsdepartementet lät således också Hallberg drabbas av Finansdepartementets oriktiga och prematura uppfattning om att uppdrag för Oak i tiden för warrantaffärerna låg denne till last.
- 3.8.3 Hallbergs trovärdighet ska alltså bedömas av någon som fram till åtminstone fram till 2016 var anställd på ett departement som ungefär

samtidigt föranledde att sagde Hallberg bestraffades för dennes kopplingar till Oak och Allra.

- 3.8.4 Det kan inte förväntas att någon i Gavelins position under sådana omständigheter kan vara helt neutral avseende Hallbergs vittnesmål och trovärdighet.

3.9 Den rättsliga regleringen av domarjäv i allmänhet

- 3.9.1 Bestämmelser om domarjäv finns i 4 kap 13 § rättegångsbalken. Punkterna 1–9 innehåller en uppräknning av vissa faktiska omständigheter som medför att en domare är jävig att handlägga ett mål. Punkten 10 innehåller en allmänt hållen bestämmelse som anger att en domare är jävig om det annars föreligger någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i målet. Reglerna om jäv gäller för alla slags domare i allmän domstol och sålunda även för särskilda ledamöter.
- 3.9.2 Vid en prövning av domarjäv måste domstolen numera också beakta artikel 6 i Europakonventionen och Europadomstolens praxis då denna kompletterar och utvidgar jävsbegreppet, se t.ex. NJA 2010 s. 274 och NJA 2014 s. 482.
- 3.9.3 En prövning enligt Europakonventionen innefattar en bedömning av två krav: oavhängighet och opartiskhet. Frågan om oavhängighet tar sikte på oberoende, såväl i förhållande till den verkställande makten (se t.ex. *Lithgow and others mot Förenade Kungariket*, no. 9006/80 m.fl., den 8 juli 1986, punkt 202) som till parterna i målet. Frågan om opartiskhet avser domarens anknytning till den ena parten eller möjliga intresse i utgången i saken.
- 3.9.4 Vid bedömningen av huruvida en domstol kan anses vara oavhängig ska enligt Europadomstolen beaktas bl.a. hur dess ledamöter utses och för hur lång tid de förordnas. Vidare ska beaktas om det finns några garantier mot påverkan utifrån och domaren framstår som oavhängig, se NJA 2014 s. 482 p. 7.
- 3.9.5 Beträffande frågan om opartiskhet görs en skillnad mellan opartiskhet i subjektiv och objektiv mening. När det gäller opartiskhet i subjektiv mening söker man fastställa en given domares personliga övertygelse i ett visst mål. Bedömningen av om opartiskhet i objektiv mening föreligger syftar till att fastställa huruvida det i tillräcklig utsträckning kan garanteras att berättigat tvivel utesluts beträffande domarens opartiskhet, dvs. att det inte föreligger en objektiv jävsgrund. Det senare motiveras av

behovet av allmänhetens förtroende för domstolarna i ett demokratiskt samhälle. Se härtill NJA 2014 s. 482 p. 8 med hänvisningar.

- 3.9.6 I sammanhanget är det viktigt att notera vilket perspektiv som är det relevanta vid bedömningen av om det föreligger berättigat tvivel. I ett brottmål ska frågan bedömas ur den anklagades perspektiv. Man ska alltså inte fråga sig hur det kan te sig för någon *i en annan position* än den anklagades. Detta framgår av ett flertal rättsfall från Europakonventionen. Här kan hänvisas till Hauschildt mot Danmark (no. 10486/83, den 24 maj 1989), där domstolen använde en lokution som sedan återkommit flera gånger.

“in deciding whether in a given case there is a legitimate reason to fear that a particular judge lacks impartiality, the standpoint of the accused is important but not decisive [- -]. What is decisive is whether this fear can be held objectively justified.”

- 3.9.7 Man ska således betrakta saken ur den anklagades perspektiv, men sedan ställa sig frågan om den anklagades subjektiva uppfattning också är objektivt berättigad utifrån den situation som den anklagade befinner sig i, se även NJA 2014 s. 482 p. 9 och 13 med hänvisningar samt Bylander, Juridisk Publikation, 2/2009 s. 181.
- 3.9.8 Det går inte heller att vid en bedömning av om en domare är jävig alltid hålla isär kraven på oavhängighet och på opartiskhet, eftersom de innefattar olika aspekter på kravet att domstolen ska handla objektivt och inte påverkas av ovidkommande omständigheter.
- 3.9.9 Högsta domstolen har också uttalat att rätten – när någon omständighet som kan påverka förtroendet, antingen för rättens oberoende eller för någon ledamots opartiskhet, är känd i förväg – när så är möjligt ska få en sammansättning som *med viss marginal uppfyller kraven på oberoende och opartiskhet*, NJA 2014 s. 482 p. 11. Misstankar om att parter eller andra har kunnat utöva inflytande över rättens sammansättning skadar förtroendet för rättsväsendet.
- 3.9.10 Prövningen av om jäv föreligger avser inte bara domarens egen inställning till målet och parterna. Det räcker därför inte med att domaren faktiskt är opartisk och oberoende. Domare ska också – ur den anklagades synvinkel – objektivt *framstå* som opartisk och oberoende.
- 3.9.11 Det får därför inte föreligga *någon* särskild omständighet som är *ägnad* att rubba förtroendet för domarens opartiskhet och oberoende, NJA 2014 s. 482 p. 13.

3.10 Bedömningen i detta fall

- 3.10.1 Allra menar att redan Gavelins befattning med *sakomständigheter* som utgör bevisfakta i målet uppenbart diskvalificerar honom som domare i detta mål.
- 3.10.2 Men även hans kopplingar till olika intressenter som är uttalade kritiker och motståndare till Allra och de tilltalade och som samverkar med, stöder och identifierar sig med Pensionsmyndigheten, diskvalificerar Gavelin.
- 3.10.3 Allra och de tilltalade kan omöjligen givet alla ovanstående omständigheter avseende Gavelin betrakta Gavelin som en från denna motsida tillräckligt oberoende person. Utifrån Allras och de tilltalades perspektiv är Lars Gavelin inte oberoende och inte opartisk. Den fråga som då återstår är att ta ställning till om denna uppfattning är berättigad vid ett objektivt betraktelsesätt, men från de tilltalades perspektiv.
- 3.10.4 I denna bedömning måste man beakta
- målets karaktär;
 - målets vidare sammanhang och det mediala och politiska tryck som rättens ledamöter, men framförallt Gavelin, ska verka under;
 - de sakfrågor och bevis som målet innefattar;
 - den rättsliga partsställningen;
 - Lars Gavelins kopplingar till den rättsliga motparten Pensionsmyndigheten, dels genom hans engagemang vid Finansdepartementet dels genom dess generaldirektör Daniel Barr;
 - den reella partsställningen i hela "Allraärendet", dvs. att Allra, Oak och de tilltalade angrips och kritiseras av delar av den verkställande makten (inklusive Gavelins Finansdepartement);
 - Lars Gavelins historik med och kopplingar till aktuella delar av den verkställande makten;
 - Lars Gavelins historik med och kopplingar till konkurrenten Sjunde AP-fonden;
 - Pensionsmyndigheten och Finansdepartementets samverkan i Allraärendet;

- Finansdepartementets och Lars Gavelins historik med och kopplingar till vittnen och i målet annars förekommande personer och konsulter (Hallberg, Sundvall och Wassum/Waage);
 - Lars Gavelins befattning med och privata kunskap om sakomständigheter som utgör bevisfakta i målet (Sjunde AP-fondens förvaltning, strukturerade produkter och transaktionskostnader);
 - De uttalanden som gjorts av Gavelins tidigare chefer, t.ex. Magdalena Andersson och Per Bolund avseende Allra;
 - De upplysningar som Lars Gavelins lämnat eller inte lämnat till hovrätten och Domarnämnden för att hans lämplighet och jäv ska kunna bedömas.
- 3.10.5 Dessa omständigheter såväl enskilt som sammantaget ger upphov till objektivet berättigat tvivel från de tilltalades synvinkel på Lars Gavelins opartiskhet och oberoende.
- 3.10.6 Gavelins nära och flertaliga kopplingar till Allras och de tilltalades motsida är i sig diskvalificerande.
- 3.10.7 Gavelin har bevisligen dedikerat merparten av sin yrkesverksamma karriär till att arbeta för Finansdepartementet, dvs. en uttalad kritiker och motståndare till Allra. Han var engagerad av regeringen i fondfrågor åtminstone så sent som 2016. Finansdepartementet har haft ansvar för såväl Premiepensionsmyndigheten som (fortsatt) Sjunde AP-fonden – Allras konkurrent. Lars Gavelin har dessutom *personligen* haft ansvar för Sjunde AP-fonden och relaterade fondfrågor hos Finansdepartementet och har under hela sin yrkesverksamma karriär och därefter varit engagerad i PPM- och fondfrågor. Han har varit underställd två uttalade kritiker till Allra – ministrarna Per Bolund och Magdalena Andersson.
- 3.10.8 Han har dessutom varit kollega med Pensionsmyndighetens generaldirektör, Daniel Barr, suttit i utredningar om fondfrågor tillsammans med Daniel Barr samt varit ansvarig för Sjunde AP-fonden inom Finansdepartementet medan Daniel Barr var Sjunde AP-fondens chefsanalytiker.
- 3.10.9 Gavelin var också avlönad av regeringskansliet så sent som under 2018, dvs. under den tid då flera olika ministrar (inklusive Gavelins chefer) radat upp sig för att kritisera Allra och i realiteten bestraffat personer som haft samröre med Allra och Oak.

- 3.10.10 Gavelin åtnjuter uppenbarligen regeringens och departementens fortsatta förtroende vilket visas av att han även efter det att hans tidigare anställning på Finansdepartementet avslutats har förlänats olika betalda uppdrag för regeringen och departementen (Ds 2018:15). Det senaste kända uppdraget avslutades så sent som under 2018. Han har således ett ekonomiskt incitament – utsikterna att komma i åtnjutande av ytterligare uppdrag – som innebär ett beroende i förhållande till hans tidigare formella arbetsgivare, regeringen/departementen. Han har med HD:s ord i NJA 2010 s. 274 en sådan koppling att nytta eller obehag uppkommer beroende på målets utgång.
- 3.10.11 Gavelin har ansvarat för Sjunde AP-fonden inom Finansdepartementet. I den rollen har han övervakat och granskat och deltagit i styrandet av Sjunde AP-fondens förvaltning inklusive dess användande av strukturerade produkter i perioden 2007–2013. Särskilt fokus har dock varit på förvaltnings- och transaktionskostnader. Allra har för sin del kritiserats skoningslöst från politiskt och medialt håll för de transaktionskostnader som uppkommit för fonderna i warrantaffärerna. Det kan på objektiv grund inte förväntas att Gavelin på ett helt neutralt sätt ska kunna approachera Allras argument att Sjunde AP-fonden, trots mycket större derivatvolym, har haft transaktionskostnader (1 % om året) som gör kritik av de aktuella transaktionernas kostnader obefogad. Det kan nämligen slå tillbaka på dem som – för att utnyttja det gängse politiska och mediala språkbruket – ”låt it detta ske” hos Sjunde AP-fonden och ”inte slagit larm”, särskilt personer som, liksom Gavelin, ”nagelfarit” just dessa kostnader hos Sjunde AP-fonden. Denna frågeställning är således en sådan frågeställning vars utfall utan tvekan kan medföra ”obehag” för Gavelin. Det konstituerar i sig jäv, se NJA 2010 s. 274 p. 4. Domaren får inte ha sådan koppling, eller känna nytta eller obehag av en viss utgång eller frågeställning i målet, som kan påverka domarens ställningstaganden.
- 3.10.12 Att också Gavelin själv kan ha ansett att dessa kopplingar är besvärande ur jävssynpunkt kan misstänkas om man betraktar utformningen av det CV han ingav till Domarnämnden och det faktum, att han inte självmant uppgivit någon potentiellt jävsgrundande omständighet till hovrätten när hovrätten kontaktade honom.
- 3.10.13 I hans CV förmedlas den missvisande bilden att hans engagemang för Sjunde AP-fonden och avseende PPM slutade 2008, vilket, som ovan visats, *inte* är fallet. Trots att han redogjort för ett annat uppdrag och trots att han ansett det relevant att omnämna en enveckaskurs hos Bank of

America har han å andra sidan valt att inte omnämnt sina många, långa och relevanta engagemang i offentliga utredningar om Sjunde AP-fonden och PPM och i analyser av Sjunde AP-fondens förvaltning. Detta förefaller märkligt eftersom dessa utredningar just handlar det som målet handlar om och således borde vara mycket mer relevanta än en enveckaskurs hos Bank of America. Det kan inte uteslutas att denna slagsida beror på att man med ledning därav skulle kunna utröna (i) att hans engagemang hos Finansdepartementet i fondfrågor och frågor om Sjunde AP-fonden faktiskt fortsatt långt efter 2008 och (ii) att han arbetat sida vid sida i aktuella frågor med sin tidigare kollega, numera Pensionsmyndighetens generaldirektör, Daniel Barr i de utredningar som inte omnämnts.

3.10.14 Att Gavelin i sitt CV inte omnämnt för jävsbedömningen relevanta omständigheter kring sitt engagemang i Sjunde AP-fonden, PPM och inte alls omnämnt sina olika kopplingar till Daniel Barr är hursomhelst ovedersägligt, oavsett varför detta skett.

3.10.15 Gavelin kan objektivt sett från de tilltalades synvinkel inte uppfattas annat än som Finansdepartementets förlängda arm i domstolen. Och det är inte bara Allra som uppfattar saken på det sättet.

3.10.16 Dagens Juridik uppfattar det t.ex. som att domstolen ska kompletteras med en person från *Finansdepartementet*, se bilaga 25. Rubriken på artikeln var följande.

”Svea hovrätt kallar in expert från Finansdepartementet till Allra-målet”

3.10.17 En expert ”från Finansdepartementet” i detta mål vore liktydigt med att ena parten får tillgång till en domare ur ”sitt eget läger” och från en uttalad kritiker som identifierar sig med Pensionsmyndigheten i Allra-ärendet. Socialminister Annika Strandhäll satte ju själv, som ovan visats, likhetstecken mellan regeringen och Pensionsmyndigheten.

3.10.18 Nätpublikationen Pensionsnyheterna utgår för sin del från att utseendet av den särskilda ledamoten kommer att vara till nackdel för Allra och de tilltalade. Man citerar också, till synes spefullt, ett email från ”ett annat hovrättsråd” som skulle ha uttalat sig enligt följande, se bilaga 26.

”Pensionsnyheterna har även frågat en annan hovrättsdomare om vilka möjligheter svarandesidan har att stoppa Gavelins förordnande och tillställt hen den skrivelse som skickats in om att Gavelins förordnande skulle vara ”onödigt”. I ett mejl svarar han så här:

”Haha! Om Allra skriver som de gör kommer hovrätten säkert utse honom som särskild ledamot.””

- 3.10.19 Som hovrätten säkert kan inse har detta inte gjort att Allras och de tilltalades oro mindre. Ett annat, förvisso i sitsen inte ingående, hovrättsråd uttrycker uppfattningen att ledamoten kommer att utses *just därför* att Allra är kritiskt.
- 3.10.20 När dessa omständigheter sedan sätts i ljuset av att civilminister Shekarabi uttalat att staten inte får misslyckas igen i Allra och att utfallet i tingsrätten var ett "svek mot medborgarna", att Ekobrottsmyndigheten var den som i överklagandet lanserade idén om en särskild ledamot (och som nu även Pensionsmyndigheten pläderar för), vilket Allra och de tilltalade redan innan den särskilda ledamotens identitet var känd motsatte sig, uppkommer oundvikligen bilden av att det vore ett synnerligen kontroversiellt beslut att utse Gavelin till särskild ledamot.
- 3.10.21 Mot bakgrund av allt ovanstående finns därför anledning att erinra om vad departementschefen uttalade i prop. 1984/85:178, s. 21:
- "Under remissbehandlingen har från något håll framförts att det i ekobrottmål kan finnas behov av annan sorts kunskap än sådan som representeras av kvalificerade revisorer. Vad man då tänker på är personer med erfarenhet av näringslivets eller företagandets villkor. Jag vill för min del framhålla att revisorerna normalt har ett brett kunnande även inom dessa områden. Jag vill emellertid inte utesluta att ekonomiska experter kan hämtas även från andra yrkeskategorier. Det bör dock observeras att *i rätten inte bör ingå personer som av någon part kan misstänkas representera i första hand motpartens intressen*. Särskild kunskap om näringslivets eller företagandets villkor kan därför bättre förmedlas genom sakkunnigbevisning."
- 3.10.22 Det är emellertid just situationen i detta mål. Lars Gavelin kan av Allra och de tilltalade misstänkas representera i första hand motpartsintressen. Det finns det också övervägande fog för denna misstanke.
- 3.10.23 Och även om sådana kopplingar som Gavelin har i ett annat, vanligt, mål (mot förmodan) inte skulle vara ägnade att sätta ifråga hans obundenhet och opartiskhet så är detta inget vanligt mål. Pensionsmyndigheten, Socialdepartementet, Finansdepartementet och Regeringen har högst medvetet satt ett oerhört tryck på hovrätten att döma på ett sätt som påstås vara det enda som kan rädda förtroendet för fondmarknaden och inte svika medborgarna. Hela poängen med detta är förstås att hovrättens ledamöter ska färgas av denna inställning som backas upp av dessa delar av staten. I ett sådant mål kan det inte förväntas att en trotjänare vid Finansdepartementet ska kunna vara tillräckligt opåverkad – *även om vederbörande har alla ambitioner att vara det.*

3.11 Slutsats

Hovrätten kan därför inte utnämna Gavelin som ledamot i detta mål. Gavelin är jävig.

4 Domarnämndens beslut och förfarandet avseende detta

- 4.1 Allra menar dessutom att redan *Domarnämnden* borde överväga att inte medverka till att göra Gavelin tillgänglig som särskild ledamot.
- 4.2 Som framgår av hovrättens skrivelse, bilaga 24, är Gavelin föreslagen inte generellt utan för ett specifikt mål. Det är i just detta mål som ovanstående lämplighets- och jävssynpunkter uppkommer. Om Domarnämnden delar uppfattningen att Gavelin är jävig i detta mål bör Domarnämnden därför rimligen inte utse honom alls.
- 4.3 Även om Domarnämnden inte skulle anse Gavelin jävig eller inte önskar gå in i en sådan bedömning bör Domarnämnden beakta det kontroversiella i att under rådande omständigheter godkänna Gavelin (de facto specifikt för det aktuella Allramålet) och avstå från att göra det.
- 4.4 I sammanhanget bör Domarnämnden också beakta att Gavelins lämplighet som en särskild ledamot – dvs. en in casu hovrättsdomare – bör bedömas i ljuset av att hans CV utelämnat för jävsbedömning relevant information och fått en missvisande utformning.
- 4.5 En ytterligare frågeställning som såväl hovrätten som Domarnämnden har att överväga är själva *förfarandet* avseende Gavelin. Gavelin har av hovrätten handplockats för just det aktuella målet med motiveringen att någon annan av Domarnämnden utnämnd expert inte skulle ha rätt ”profil” för Allramålet. Detta är dock inte en förfarandegång som har förutsatts vid tillkomsten av bestämmelserna om särskilda ledamöter.
- 4.6 I prop. 1984/85:178 s. 21 f. angavs följande (vår emfas).

”I fråga om sättet att utse de ekonomiska experterna har rättegångsutredningen föreslagit att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall förordna ett antal ekonomiska experter för en tid av tre år och att domstolarna får använda sig av dessa experter fritt och i mån av behov. Eko-kommissionen har också tänkt sig denna ordning i större delen av landet, men menar att man i bl. a. storstadsregionerna bör ha tillgång till fast anställda personer. Remissinstanserna har i denna del i huvudsak anslutit sig till rättegångsutredningens förslag.

Fördelarna med fast anställd expertpersonal ligger framför allt i att man får ökade garantier för att personalen har en självständig och oberoende ställning. Vidare kan en heltidsanställning ge goda möjligheter för experterna att förvärva erfarenheter av de speciella brottmålsfrågorna. Den avgränsning av expertmedverkan som jag gjort i det föregående

medför emellertid som jag ser det att sådan medverkan kommer att bli aktuell i ett relativt begränsat antal mål, något eller högst några hundratal per år, låt vara att varje mål kan vara av förhållandevis omfattande art.

Det är därför enligt min bedömning osäkert om det verkligen finns utrymme för att heltidssysselsätta experter. Härtill kommer att ett system med fast anställda experter rymmer andra problem av praktisk natur, inte minst när det gäller möjligheterna att rekrytera tillräckligt kvalificerad personal, möjligheterna för de fast anställda experterna att vidmakthålla sina kunskaper från det praktiska yrkeslivet och möjligheterna att skapa en jämn sysselsättning för dem. Mot denna bakgrund är jag inte beredd att nu - innan man vunnit erfarenheter av expertmedverkan i eko-målen - förordna en ordning med fast anställda ekonomiska experter.

Bl. a. för att åstadkomma kontinuitet i tjänstgöringen bör det emellertid inte överlämnas åt domstolarna att fritt välja ekonomiska experter. I stället bör - som både kommissionen och utredningen varit inne på - domstolarna välja bland personer som i förväg befunnits lämpliga att tjänstgöra som experter och förklarat sig villiga att åta sig uppdrag samt dessutom är insatta i reglerna för expertmedverkan. Befogenheten att förordna sådan expertpersonal bör t. v. åvila regeringen. Frågan om en möjlighet för regeringen att delegera denna befogenhet bör tas upp i ett större sammanhang, t. ex. i samband med en mer allmän reform i fråga om expertmedverkan i de allmänna domstolarna.

- 4.7 Allra ifrågasätter därför om det aktuella förfarandet verkligen är förenligt med *rättegångsbalken*. Om så inte anses vara fallet har de tilltalades rätt till en rättvis rättegång av "a court established by law" enligt artikel 6 Europakonventionen kränkts, se t.ex. Europadomstolens dom i Gudmundur Andri Astradsson mot Island, (no 26374/18, den 1 december 2020).
- 4.8 Vid en tolkning av de aktuella bestämmelserna enligt gängse svenska lagtolkningsmetoder, där särskilt lagstiftarens avsikt har stor betydelse, kan ingen annan slutsats dras än att domstolen endast ska få välja bland personer som *redan var godkända* av regeringen eller på delegation av regeringen, dvs. ur en krets vars innehåll domstolen inte själv bestämt eller påverkat. Det synes oförenligt med detta att domstolen för ett specifikt mål handplockar en ledamot som vid tiden inte är utnämnd och upptagen på Domarnämndens lista och sedan ber Domarnämnden utse just denne i uttalat syfte att denne sedan ska göras till ledamot av sitsen i målet. Här har domstolen redan valt sin ledamot och tagit någon som *inte* redan var utsedd av Domarnämnden. En sådan handplockning torde inte vara tillåten enligt en tolkning i överensstämmelse med bestämmelsens förarbeten.
- 4.9 Dessutom var avsikten att de personer som skulle godkännas av regeringen (eller på delegation) skulle vara tillgängliga *generellt* och

kontinuerligt. Att utse någon, de facto ad hoc, för ett visst mål strider mot denna princip. Såvitt bekant har Gavelin inte heller angett sig stå till sådant generellt förfogande vilket också strider mot rättegångsbalken och lagstiftarens intentioner med det nämnda rättsinstitutet. En person som inte står generellt till förfogande ska inte utses av Domarnämnden, se ovan citerade förarbeten som understryker denna kontinuitetstanke. Det finns för övrigt ingen uppgift om att han tillfrågats om han står till sådant förfogande.

- 4.10 Vidare. Allra känner i dagsläget inte till om den tilltänkta aktuella gången – där hovrätten handplockat en person som inte i förväg återfinns på domarnämndens lista för ett specifikt mål – (också) skulle innebära en avvikelse från den *praxis* som Domarnämnden annars tillämpat avseende särskilda ledamöter, ekonomiska och eljest. (Allra har begärt ut allmänna handlingar kring detta vilka Domarnämnden för närvarande jobbar med att sammanställa.) Om så är fallet kan förfarandet stå i strid med artikel 6 i Europakonventionen, se *Academy Trading Ltd and Others mot Grekland* (no 30342/96, den 4 april 2000). Här indikerade domstolen att

”a radical or unusual departure from the normal internal practice”

hos den tillsättande myndigheten eller domstolen (i detta fall the Court of Cassation) kunde utgöra ett brott mot artikel 6.

* * *

Stockholm som ovan

Marcus Johansson

Vi har placerat cookies på din dator och lagrar din IP-adress för att ge dig en bättre upplevelse av våra webbplatser. Om du inte godkänner eller vill ha mer information kan du läsa mer här: [Om cookies och personuppgifter](#)

Jag förstår

SVEA HOVRÄTT
071323

INKOM: 2021-01-18
MÅLNR: B 2006-20
AKTUELLT

svt NYHETER

/ INRIKES

Foto: SVT

Finansministern: "Det är förjävligt!"

UPPDATERAD 12 OKTOBER 2017 PUBLICERAD 17 MARS 2017

Finansminister Magdalena Andersson tar till svordomar, när SVT Nyheter ställer frågor om pensionsbolaget Allra. På torsdagen polisanmälades bolaget av pensionsmyndigheten och kastades ut ur fondtorget.

– Det här ska inte få hända igen, det är uppenbart att vi behöver mer kontroll i systemet, säger ministern till SVT Nyheter.

Magdalena Andersson är först tveksam till att kommentera turerna kring pensionsbolaget Allra, eftersom ansvaret för de frågorna ligger hos socialförsäkringsministern och finansmarknadsministern. Men när vi ställer frågor på en pressträff, så väljer hon att svara, och att ta i ordentligt.

– Det är förjävligt, det är helt oacceptabelt att våra pensionspengar riskeras på detta sätt, det har uppenbarligen varit alldeles för många fonder och alldeles för

lite kontroll.

Som SVT berättat finns en bred enighet över blockgränsen om att skärpa kontrollen av bolagen inom ppm-systemet. Tuffare lagar, strängare kontroll. Det är alltså inte särskilt kontroversiellt.

Antalet fonder är stridsfrågan

Men stridsfrågan är antalet fonder och hur det skall regleras. Idag finns cirka 850 stycken att välja på. Svårt för konsumenten och framför allt omöjligt att ha bra kontroll på, menar Socialdemokraterna. Flera borgerliga partier menar att antalet inte är något problem, men att med strängare kontroll kanske antalet minskar något naturligt. Men i den frågan är man ganska långt ifrån varandra, Socialdemokraterna har talat om 30 kontrollerade fonder.

– De som har drivit på för att det skall vara väldigt liberalt hur fonderna skall utformas och hur många man skall ha, de kanske har fått sig en tankeställare, säger Magdalena Andersson.

Naiv tilltro

Systemet med premiepension skapades i bred politisk enighet på 90-talet. Igår sa centerpartisten Solveig Zander som sitter i riksdagen pensionsgrupp att man då hade en lite för naiv tilltro på avreglering och att man hade fel när man trodde regelverket var tillräckligt. Vad säger då finansministern om att även hennes parti stått bakom dagens system?

– Mitt parti är inte det som har varit mest drivande om premiepensionerna och att det skall finns väldigt många privata fonder som kan tjäna pengar på pensionsspararna.

Du skyller på de borgerliga partierna?

– Det är klart att det funnits olika intressen från olika partier, men visst, vi har ställt upp på detta, därför skall vi nu ta ansvar för att röja upp i detta.

Registrerade i Luxemburgfonder

Magdalena Andersson säger att hon själv bland annat vill ifrågasätta om fonder i i premiepensionssystemet skall få vara registrerade utomlands. Allra har fonder registrerade i Luxemburgfonder, något som även finns i etablerade storbanker.

– Vi måste diskutera i vilken utsträckning vi kan ha pensionsfonder som inte står under svenska finansinspektionens kontroll, och hur trygg man kan vara med det.

"Pengar slarvas bort"

Att vi själva skall ha kvar ett val i en del av pensionen, är något hon står fast vid. Men hon tycker valet skall handla om olika inriktning och risknivåer.

– Man skall absolut kunna välja, men det är viktigt, oavsett risk, att fonden står under trygg inspektion så att inte pengar slarvas bort som har skett i detta fallet.

RELATERAT

Fondbolaget Allras grundare överklagar: "Det är obegripligt" >

16 mars 2017

Pensionsmyndighetens expert svarar: Så påverkas du av Allra-skandalen >

16 mars 2017

Skandalerna avlöser varandra på det statliga premiepensionstorget >

16 mars 2017

Politikerna eniga: Lycksökarna ska bort från PPM >

16 mars 2017

Skandaldrabbade fondbolaget slängs ut ur PPM >

16 mars 2017

☒ **Johan Zachrisson Winberg** (Johan.winberg@svt.se)

Uppdaterad 12 oktober 2017 kl 22:31

Publicerad 17 mars 2017 kl 14:05

☒ Hittat språk- eller faktafel i texten?

Lokal. Lättanvänd. Opartisk. Ladda ner appen nu!

SÅ ARBETAR VI

SVT:s nyheter ska stå för saklighet och opartiskhet. Det vi publicerar ska vara sant och relevant. Vid akuta nyhetslägen kan det vara svårt att få alla fakta bekräftade, då ska vi berätta vad vi vet – och inte vet. [Läs mer](#)

MER OM: PENSIONSBOLAGET ALLRA

Allra-granskarens dator togs över – nu väcks åtal för grovt dataintrång

Misstanken: Kapade Google-konto genom att ta över mobilnummer

Fondbolagens vd: Oseriöst uttalande av Pensionsmyndigheten

"Har varit en fantastisk sparform för många"

Pensionsmyndigheten: "Man kan fundera på om man ska rekommendera privatpersoner att spara i värdepappersfonder"

Efter friande Allra-domen i tingsrätten

→ Mer i ämnet

JUST NU **SENASTE NYTT OM CORONAVIRUSET**

SVEA HOVRÄTT
071323

INKOM: 2021-01-18
MÅLNR: B 2006-20
AKTBIL: 145

Alexander Ernstberger

Fonder

Bolund: Bra att Pensionsmyndigheten agerat kraftfullt

Fem personer bakom Allra polisanmäldes av Pensionsmyndigheten och en förundersökning är nu inledd. "Misstanken gäller grov trolöshet mot huvudman", säger kammaråklagare Arne Fors till Expressen.

Henrik Ek (mailto:redaktionen@realtidmedia.se)

Uppdaterad 2017-03-21

Publicerad 2017-03-21

Alexander Ernstberger och David Persson – grundare av fondbolaget Allra – är två av de fem personer som Pensionsmyndigheten namnger i sin polisanmälan, rapporterar Svd.

"Att det som började som en kritik mot Allras relativt sett låga avkastning nu utmynnat i att myndighet polisanmält oss för påstådd brottslighet är naturligtvis en smula chockartat", svarade Ernstberger i ett sms till tidningen.

Kammaråklagare Arne Fors beslutade att inleda förundersökningen redan i fredags och säger till Dagens industri att grunden är den anmälan som kom in från revisionsbyrån Deloitte:

– I det materialet står det skrivet om Allras användning av derivatinstrument och det är egentligen det som föranleder misstankarna, säger Fors till Di.

Brottsrubriceringen är inledningsvis grov trolöshet mot huvudman och Pensionsmyndigheten står som målsägande.

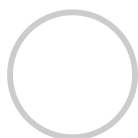
Samtidigt fortsätter Allra sin kamp för upprättelse i Kammarrätten.

Dit vände sig Allra för att överklaga förvaltningsrättens beslut från måndagen (då förvaltningsrätten valde att avvisa Allras överklagan om Pensionsmyndighetens beslut att avregistrera fonderna från PPM-systemet.)

I sin överklagan till kammarrätten skriver Allra att de yrkar att "kammarrätten omgående upphäver förvaltningsrättens beslut att avvisa Allra överklagande till Pensionsmyndighetens beslut /.../ och återförvisar målet till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning i sak".

Enligt Ulrika Björkman på kammarrätten har Allra begärt anstånd till onsdagen för att komplettera sina uppgifter i överklagan.

Under tisdagens förväntades också tingsrätten fatta beslut i det överklagande Allra lämnat in där. I den yrkade Allra på "interimistiska säkerhetsåtgärder" och att domstolen "tills vidare förbjuder Pensionsmyndigheten att lämna order om inlösen av andelar" i bolagets fonder på PPM-torget.

Tingsrätten hade i skrivande stund inte meddelat beslut i frågan.

Finansmarknadsminister Per Bolund säger till Realtid att "bara misstankarna i sig är oacceptabla".

– Därför är det bra att Pensionsmyndigheten agerat kraftfullt, stoppat försäljningen av fonderna och gått till polisen med detta. Men det visar också att vi måste vidta fler långsiktiga åtgärder från regeringens och pensionsgruppens sida för att få stopp på den här typen av affärer, säger han.

Realtid.se har sökt Allras ombud Marcus Johansson samt ordförande Gunnar Axén.

DELA DEN HÄR ARTIKELN

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.realtid.se/bolund-bra-att-pensionsmyndigheten-agerat-kraftfullt>)

(<http://twitter.com/share?text=Bolund: Bra att Pensionsmyndigheten agerat kraftfullt&url=https://www.realtid.se/bolund-bra-att-pensionsmyndigheten-agerat-kraftfullt>)

(<https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.realtid.se/bolund-bra-att-pensionsmyndigheten-agerat-kraftfullt&title=Bolund: Bra att Pensionsmyndigheten agerat kraftfullt>)

Allra (/taggar/allra)

Alexander Ernstberger (/taggar/alexander-ernstberger)

Platsannonser > (/platsannonser)

Senior Legal Counsel till Infranode

Stockholm

(/platsannonser/senior-legal-counsel-till-infranode)

Legal Counsel to Swedish Match Group Legal Affairs

Stockholm

(/platsannonser/legal-counsel-swedish-match-group-legal-affairs-1)

Affärsdriven fastighetsjurist till Tenant & Partner - en av Europas bästa arbetsplatser

Stockholm

(/platsannonser/affarsdriven-fastighetsjurist-till-tenant-partner-en-av-europas-basta-arbetsplatser)

Rikshem söker Bolagsjurist med fokus på GDPR och bostadshyra

Stockholm

(/platsannonser/rikshem-soker-bolagsjurist-med-fokus-pa-gdpr-och-bostadshyra)

📈 +0,58% OMX-S 📈 +0,41% DOW

Premiepensionens framtid

Politisk strid om PPM: "Löfven ska inte lägga sig i"

SVEA HOVRÄTT
871323INKOM: 2021-01-18
MÅLNR: B 2006-20
AKTBIL: 152

Skandalerna inom premiepensionen skapar slitningar i riksdagens inflytelserika pensionsgrupp. Socialdemokraterna vill ha grundläggande förändringar medan Alliansen vill hålla systemet intakt men stärka kontrollfunktionerna.

Joel Dahlberg

Publicerad 2017-03-01

Mats Persson (L), socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S), Lars Gustafsson (KD) och Solveig Zander (C) i pensionsgruppen. Arkivbild Foto: Jessica Gow/TT

”

Centerns Solveig Zanders reagerar mycket starkt på att statsministern ger direktiv till riksdagens pensionsgrupp.

Hur många skandaler tål premiepensionen? Den frågan är det flera ledande politiker som ställer sig just nu.

"Ingen ska riskera att bli lurad i vårt pensionssystem", sade statsminister Stefan Löfven (S) på onsdagen [i en intervju](#) med TT. Statsministern reagerade på SvD:s granskning av premiepensionsförvaltaren Allra, som tidigare lett till att bolagets fonder köpstoppats av Pensionsmyndigheten. Allra riskerar nu att sparkas ut från premiepensionens fondplattform.

Uppgifter om PPM-jättarnas komplicerade transaktioner har skapat en ny debatt om förtroendet för premiepensionen och i förlängningen hela pensionssystemet. Att obskyra mäklarbolag på Malta och bolag med hemlig verksamhet i Dubai hanterar PPM-spararnas pengar har överraskat politikerna.

Stefan Löfven har nu gett ett uppdrag till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) och finansmarknadsminister Per Bolund (MP) att tillsammans med Alliansens representanter i riksdagens pensionsgrupp förhandla fram en lösning som ska rädda förtroendet för premiepensionen.

Löfvens utspel visar på minst två sprickor mellan regeringen och Alliansen. Centerns Solveig Zanders reagerar mycket starkt på att statsministern ger direktiv till riksdagens pensionsgrupp.

– Stefan Löfven ska inte lägga sig i och komma med direktiv, säger en upprörd Zander till SvD.

Bakgrunden är den arbetsordning som riksdagen har satt vad gäller pensionsfrågan. Partierna ska undvika offentliga utspel i pensionsfrågor och det är i stället pensionsgruppen som sinsemellan ska avgöra vilka frågor som ska diskuteras och som gemensamt kommer fram med förslag.

Det är bråttom och det handlar inte om att lappa och laga utan om stora och grundläggande förändringar.

Men den största sprickan finns i själva sakfrågan: Hur ska man komma till rätta med oseriösa PPM-aktörer? Det verkar som om politikerna först nu inser den politiska risken med ett obligatoriskt system där delar av spararnas pengar riskerar att försvinna dolda avgifter i komplicerade upplägg eller till och med rena bedrägerier.

– Kanske har vi varit för godtrogna. Det har är en laxa vi borde ha lärt oss tidigare, säger Solveig Zander.

Socialförsäkringsminister Annika Strandhäll vill ha både snabba och långtgående förändringar inom premiepensionen.

– Det är bråttom och det handlar inte om att lappa och laga utan om stora och grundläggande förändringar vad gäller utbudet av fonder inom premiepensionen, säger hon.

Hon har reagerat starkt på förra årets rapportering om Falcon Funds och årets turer kring PPM-bjässen Allra.

– Så här kan vi inte ha det, jag reagerar oerhört starkt på det. Vi kan konstatera att det är ett pärlband av olika företag som agerar på ett oseriöst sätt. Sannolikt är det miljardbelopp som är borta, säger hon.

Strandhäll vill inte närmare gå in på vad "stora och grundläggande förändringar" innebär men det är tydligt att hon anser att det är vad som krävs för att säkra förtroendet för systemet.

Det går absolut att reglera det här så att vi har en ren och schysst verksamhet på premiepensionens fondtorg.

Det har tidigare framförts förslag av utredaren Stefan Engström att man bantar premiepensionen till ett litet antal statligt administrerade fonder. Det är en av flera modeller som enligt uppgift kommer att diskuteras, men Strandhäll vill inte binda sig vid någon specifik linje (det är pensionsgruppens arbetsordning att man inte gör det offentligt förrän man är överens).

Alliansen förespråkar å sin sida en linje där man behåller fondtorget inom premiepensionen mer eller mindre intakt men att man stärker kontrollfunktionerna.

– Det går absolut att reglera det här så att vi har en ren och schysst verksamhet på premiepensionens fondtorg. Att finnas där ska vara en kvalitetsstämpel, säger Ulf Kristersson (M), ekonomiskpolitisk talesperson och tidigare socialförsäkringsminister.

Enligt Kristersson kan regeringen mycket snabbt lägga förslag om tuffare regler samt skärpt tillsyn av de fondbolag som finns på plattformen. Han är också beredd att driva frågan om utökade resurser till Pensionsmyndigheten.

När SvD för ett par veckor sedan intervjuade Pensionsmyndighetens generaldirektör Katrin Westling Palm förklarade hon att riksdagens

uppdrag till myndigheten främst är att administrera ett öppet fondtorg där tröskeln för de fondbolag som vill vara med ska vara låg.

– Det vi nu ser, när vi kommit en bit på väg, är att vi behöver skärpa konsumentskyddet ordentligt med hjälp av ett kraftfullare samarbetsavtal med fondbolagen. Men vi tror inte att det är möjligt att genomföra utan att vi kommer utanför de kriterier som riksdagen satt upp för ett öppet fondtorg. För att göra det behöver vi ett nytt uppdrag, sade Westling Palm.

På Fondbolagens förening stödjer man planerna på en tuffare granskning av de fondbolag som släpps in till premiepensionen. När problem uppdragas hos fondbolag på fondtorget, drabbar det även de fondbolag som sköter sig.

– Första åtgärden måste vara att säkerställa konsumentskyddet. Regelverket finns på plats och i de fall fonderna är registrerade utomlands så handlar det om att öka samarbetet inom EU. Det är en viktig konsumentpolitisk fråga att driva, säger vd Fredrik Nordström.

Joel Dahlberg

SvD.se är en del av Schibsted. Schibsted är ansvarig för dina data på denna sida. [Läs mer här](#)

📈 +0,58% OMX-S 📈 +0,31% DOW

Turbulensen kring Allra

Shekarabi om Allra: "Ett misslyckande för staten"

SVEA HOVRÄTT
071323INKOM: 2021-01-18
MÅLNR: B 2006-20
AKTBIL: 163

Civilminister Ardalan Shekarabi (S). Foto: Janerik Henriksson/TT

Alla fyra åtalade i Allrarättegången frias. Civilminister Ardalan Shekarabi (S) säger att det är ett misslyckande för den svenska staten och kallar det "ett svek mot medborgarna".

Alice Nordevik, Mikael Törnwall, Johan Hellekant, Johan Carlström

Publicerad 2020-01-31

Civilminister Ardalan Shekarabi (S) säger att han i enlighet med grundlagen inte kan kommentera enskilda domar förrän de har vunnit laga kraft – men beskriver Allrarättegången som ett misslyckande för den svenska staten.

– Att ett bolag har hamnat i ett sådant extremt läge, att det har varit en rättegång, visar att staten har ett misslyckande bakom oss och det är statens ansvar att lösa detta, säger Ardalan Shekarabi till SvD.

– Det är ett svek mot medborgarna att det här har tillåtits att hända. Vi skulle inte haft det här systemet från början och sådana här bolag skulle inte ha varit inne i systemet från början.

Lena Aronsson är chefsjurist vid Pensionsverket.

– Domen har inte gått vår och Ekobrottsmyndighetens linje. Vår uppfattning har varit att vi hade god bevisning, men nu ska vi analysera domen, säger hon.

Hon vill dock inte säga att åtalet var en felbedömning.

– Vårt nästa steg kan eventuellt bli ett överklagande till Svea Hovrätt. Vi har tre veckor på oss att överklaga domen.

Lena Aronsson vill inte uttala sig om rättegångskostnaderna som når mångmiljonbelopp. Hon lyfter i stället det arbete som pågår med att förändra PPM-systemet.

– Hela det här arbetet, även framåt, syftar till ett tryggt och bra PPM-system som en självklar del av socialförsäkringen. Vi jobbar för att det ska vara just en sådan del av den allmänna pensionen, säger hon.

Allras fonder erbjöds när det begav sig på premiepensionens fondtorg, i vardagligt tal kallat PPM. Foto: Tomas Oneborg

Allra är det senaste i raden av flera uppmärksammade ekobrottsmål som slutat i friande domar.

Olle Kullinger, advokat vid Nordia, är inte förvånad över domarna. Han var en av Mats Qvibergs försvarare i HQ-rättegången – där Mats Qviberg friades – och han har lyssnat till flera av pläderingarna i Allramålet.

Olle Kullinger menar att det sällan handlar om att åklagaren misslyckats med att bevisa faktiska brott – snarare att polis och

åklagare arbetar bakvänt.

– Ett generellt misstag man gör i stora utredningar, där något har väckt uppmärksamhet, är att man letar efter något som är fel snarare än att man först hittar felet och sedan försöker bevisa det. Det kan leda till att utredningar riktar sig mot folk som inte har gjort något fel.

Martin Tidén, chefsåklagare på Åklagarmyndigheten anser i sin tur att ekobrott visst har lett till fällande domar.

– Det finns en mängd ekomål som är oerhört komplicerade och som har gett fällande domar, säger han.

Som exempel nämner Martin Tidén fängelsedomerna mot vd:n i elbolaget Kraft & Kultur för grovt svindleri och grovt bokföringsbrott.

– Jag kan inte Allra tillräckligt väl för att göra någon analys av det, men kom ihåg att det bara är tingsrättens dom, säger Martin Tidén.

Tidén var tidigare chefsåklagare på Ekobrottsmyndigheten och drev då fallet mot HQ Banks tidigare ledning som stod anklagad för grovt svindleri och grovt bokföringsbrott efter bankens krasch 2010.

Den gången friades alla de åtalade, och Tidén beslutade att inte överklaga domen till hovrätten.

– Det ska vara svårt att få fällande domar i alla brottsmål. Det är så systemet fungerar, säger Martin Tidén.

Allras fonder erbjöds när det begav sig på premiepensionens fondtorg, i vardagligt tal kallat PPM. När Allra fanns med på torget fanns det runt 800 fonder att välja mellan.

De har nu bantats till runt femhundra och enligt en utredning som presenterades i november ska antalet minska ännu mer framöver, till 150–200.

Initiativet till utredningen togs av de sex av åtta riksdagspartier som är del av pensionsgruppen (V och SD är inte med). Gruppens förslag är att ansvaret för upphandlingen av fonder ska skötas av Sjunde AP-fonden.

Tanken är att upphandlingen ska börja nästa år och ta max tre år, och det nya fondtorget ska ha lägre avgifter.

– Nu måste de partier som har kommit överens om att premiepensionssystemet ska reformeras och att vi ska sätta punkt för de öppna fondtorgen, stå upp för det här så att detta aldrig händer igen, säger civilminister Ardalan Shekarabi (S).

Alice Nordevik

Mikael Törnwall

Johan Hellekant

Johan Carlström

SchibstedSvD.se är en del av Schibsted. Schibsted är ansvarig för dina data på denna sida. [Läs mer här](#)